

2. อนุญาตที่เข้าใจจากการถือปฏิบัติกันในสังคม เช่น การให้สิ่งที่เหลือกินหรือ ซีนอาหารแก่ผู้มาขอ เป็นต้น ซึ่งเป็นประเพณีนิยมปฏิบัติกันและเป็นที่รู้กันว่าสามียินยอมให้ ดังนั้นการอนุญาตประเภทนี้ถือว่ามีผลเช่นกัน หากภริยาบริจาคโดยไม่ได้รับอนุญาตจากสามีก่อนด้วยประการใดก็ตาม ผลบุญก็จะไม่มีแน่นอนสำหรับภริยา เพราะนางเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต

ในกรณีไม่มีประเพณีถือปฏิบัติที่แน่นอนและการยินยอมของสามียังเป็นที่ยสงสัยหรือสามีเป็นคนกระหนี่โดยรู้จากสภาพความจริงของเขา หรือ สงสัยในตัวเขาเอง กฎหมายอิสลามไม่อนุญาตให้ภริยาบริจาคจากทรัพย์สินของสามีเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสามีก่อน

ในกรณีภริยาบริจาคสิ่งของที่มีปริมาณมาก หรือ จำนวนเกินกว่าที่เคอปฏิบัติในสังคมทั่วไป การกระทำดังกล่าวถือว่าไม่เป็นที่อนุมัติ (Abadi, 1990 : 3:71)

ผู้วิจัยเห็นว่าภริยามีสิทธิบริจาคทานหรือ มอบสิ่งของจากทรัพย์สินของสามี ให้แก่ผู้อื่นได้ โดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตที่ชัดเจนจากสามีของนางก่อนหากเป็นประเพณีถือปฏิบัติและตามปกติเป็นสิ่งที่สามียินยอมอยู่แล้ว โดยเฉพาะสิ่งที่ภริยาบริจาค หรือ มอบให้นั้นมีปริมาณเล็กน้อยโดยเฉพาะสิ่งของที่เป็นอาหาร

2.1.5 สิทธิในการได้รับคำแนะนำสั่งสอนจากสามี

ในฐานะเป็นภริยาที่อยู่ภายใต้การดูแลของสามีซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว การศึกษาเป็นสิทธิอย่างหนึ่งของภริยาที่สามีต้องรับผิดชอบให้การสั่งสอนและคำแนะนำและภริยาในฐานะเป็นมุสลิมะฮุมมีความจำเป็นจะต้องเข้าใจในเรื่องที่ต้องปฏิบัติประจำวันและเรื่องะหะลาทหะรอมกล่าวคือสิ่งใดที่มุสลิมต้องเรียนรู้เพื่อจะปฏิบัติศาสนากิจตามบทบัญญัติของอิสลาม สิ่งนั้นเป็นวาญิบหรือบัญญัติสำหรับสตรีเหมือนกัน เพราะสตรีต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติศาสนากิจเหมือนกับผู้ชาย เช่น การยึดมั่นในหลักความศรัทธา การละหมาด การจ่ายซะกาต การถือศีลอด การประกอบพิธีฮัจญ์ การชักชวนคนอื่นไปสู่หนทางของอัลลอฮ์ การใช้คนให้ทำความดี และละเว้นความชั่ว เรื่องเหล่านี้จำเป็นต้องเข้าใจในการปฏิบัติด้วยการเรียนรู้ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการปฏิบัติภารกิจในครอบครัว และในบ้านเรือน ที่ต้องเรียนรู้เหมือนกันเพื่อช่วยให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้อง (al-'Ak, 1998:318)

อัลลอฮ์ทรงตรัสในอัลกุรอานในซูเราะฮ์ศุคตะหฺรีม อาฮะฮ์ที่ 6 ว่า

يَتَأْتِيَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُواْ اَنْفُسَكُمْ وَاٰهْلِيْكُمْ نَارًا... (التحريم/6)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองป้องกันตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก”

บรรดานักอธิบายอัลกุรอานมีความเห็นว่าอายะฮฺนี้ได้รับบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของสามีในการตั้งสอนและตักเตือนให้แก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อจะได้อยู่ในความภักดีต่ออัลลอฮฺเสมอและเพื่ออัลลอฮฺจะทรงให้พ้นจากไฟนรก (Ibn Kathir,1992 :4 : 412-413) เช่น การ แนะนำสั่งสอนครอบครัวให้ละหมาด ให้ถือศีลอด ให้จ่ายซะกาตให้ เพื่อเอาแบบอย่างจากท่านรศูลุลลอฮฺ (คือลัดลุลลอฮฺด้วยฮิละฮฺลัดลัม) เช่นเมื่อท่านจะทำการละหมาดวิคฺรฺท่านได้สั่งให้ท่านหญิงอะฮิซะฮฺ ดั้นนอนเพื่อทำการละหมาดวิคฺรฺด้วย (Ibn al-'Arabia,1974 :4 : 1852)

ท่านรศูลุลลอฮฺ (คือลัดลุลลอฮฺด้วยฮิละฮฺลัดลัม) เคยกล่าวต่อมาลิก อิบน์ นู วัยรีย และคนอื่น ๆ (เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม) ที่อยู่ร่วมกันกับเขาในหะดีษหนึ่งว่า

" ارجعوا إلى أهليكم فاقبموا فيهم وعلوهم ومروهم " (رواه البخاري ومسلم)

ความว่า “พวกเจ้าจงกลับไปสู่ครอบครัวของพวกเจ้า ดังนั้นพวกเจ้าจงอาศัยอยู่ในหมู่พวกเขา และจงให้ความรู้และสั่งสอนพวกเขา”⁴¹

ในสมัยท่านนบี (คือลัดลุลลอฮฺด้วยฮิละฮฺลัดลัม) บรรดาสตรีและภริยามีความตั้งใจสูงที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับศาสนา ท่านหญิงอาฮิซะฮฺ (ะฎิยัลลอฮุอันฮา) กล่าวว่า

" نعم للنساء نساء الأنصار لم يمنعن الحياء أن يتفقهن في الدين " (رواه البخاري)

ความว่า “สตรีที่ดีที่สุด คือสตรีของบรรดาพวกอันศอร ซึ่งความละอายจะไม่ได้ห้ามพวกเธอในการที่จะเรียนรู้ให้เข้าใจเรื่องศาสนา”⁴²

⁴¹ รายงานโดยอับดุลมุคซีบฮะดีษในฟิคุฮุลมุบะฮิฮีนที่ 13 หมายเลข 231 และมุศนิบหะดีษที่ 674

⁴² รายงานโดยอับดุลมุคซีบฮะดีษในฟิคุฮุลมุบะฮิฮีน หมายเลข 58 ฮิละฮะฮฺ ฟิคุฮุลมุบะฮิฮีน

มีอีกหะดีษหนึ่ง รายงานจากซัยหนับภริยาของท่านอับดุลลอฮฺ บิน มัฏอฺ (رضي الله عنه) กล่าวว่า

" قلت كنت في المسجد فرأيت النبي الله صلى الله عليه وسلم فقال: تصدقن ولو من حليكن . وكانت زينب تنفق على عبد الله وأيتام في جحرها فقالت لعبد الله صل رسول الله صلى الله عليه وسلم أبجزى عني أن أنفق عليك وعلى أيتام في جحري من الصدقة؟ فقال : ملي أنت رسول الله صلى الله عليه وسلم؛ فانطلقت إلى النبي الله صلى الله عليه وسلم فوجدت امرأة من الأنصار على الباب حاجتها مثل حاجتي، فمر علينا بلال، قلنا: صل النبي الله صلى الله عليه وسلم أبجزى عني أن أنفق على زوجي وأيتام لي في جحري؟ وقلنا لا تخبر بنا، فدخل وسأله فقال : من هما؟ قال : زينب، قال : أي الزينب ؟ قال: امرأة عبد الله . قال : نعم . لهما أجران أجر القرابة وأجر الصدقة " (متفق عليه)

ความว่า "ซัยหนับกล่าวว่า ฉันอยู่ในมัฏอฺ ฉันได้เห็นนบี (คือลัดดอลอฮฺอะลียะฮฺวะลัดลัม) ท่านกล่าวว่า โอ้ บรรดาสตรีเอ๋ย พวกเธอจงบริจาคทานเกิดถึงแม้จะเป็นเพียงเครื่องประดับของพวกเธอก็ตาม ปรากฏว่าซัยหนับเองก็ได้รับบริจาคให้แก่อับดุลลอฮฺ และบรรดาเด็กกำพร้าที่อยู่ในความดูแลของนาง นางกล่าวแก่อับดุลลอฮฺว่า ลองไปตามท่านรสูลลลอฮฺ (คือลัดดอลอฮฺ อะลียะฮฺวะลัดลัม) ดูซิว่า การที่ฉันได้บริจาคทานให้แก่ท่านและเด็กกำพร้าที่อยู่ในความดูแลของฉันเป็นสิ่งที่ใช้ได้หรือไม่ อับดุล ลอฮฺตอบว่า เธอไปตามท่านรสูลลลอฮฺ (คือลัดดอลอฮฺอะลียะฮฺวะลัดลัม) ด้วยตัวของตนเองซิ ดังนั้นฉันจึงไปตามท่านรสูลลลอฮฺ (คือลัดดอลอฮฺอะลียะฮฺวะลัดลัม) ก็พบกับสตรีชาวอันศอรฺคนหนึ่งนั่งอยู่ที่ประตูบ้านของท่านรสูลลลอฮฺ สุระของนางเหมือนๆสุระของฉัน ขณะนั้นบิลาล ได้เดินผ่านมาที่พวกเราพอดี พวกเราจึงได้กล่าวขอร้องว่า ขอจงได้ไปตามนบี (คือลัดดอลอฮฺอะลียะฮฺวะลัดลัม) ด้วยว่าฉันจะทำทานให้กับสามีของฉันและเด็กกำพร้าที่อยู่ในความดูแลของฉันได้ไหมและพวกเรายังได้ขอร้องว่า อย่าได้บอกท่านถึงเรื่องของเรา เรา ค่อมบิลาลก็ได้เข้าไปหาท่านนบี(คือลัดดอลอฮฺอะลียะฮฺวะลัดลัม) และถามนบี (คือลัดดอลอฮฺอะลียะฮฺวะลัดลัม) ท่านนบีถามว่า สองคนนั้นเป็นใคร บิลาลตอบว่า ซัยหนับ ท่านนบีถามว่าซัยหนับไหน บิลาลตอบว่า ซัยหนับผู้เป็นภริยาของอับดุลลอฮฺ ท่านจึงตอบว่า ทำทานได้ โดยที่เธอเองจะได้ผลบุญตอบแทนสองผลบุญ คือผลบุญ (ในฐานะทำความดีให้กับ) เกรือญาติใกล้ชิด และผลบุญในฐานะทำทาน"⁴³

⁴³ รายงานโดยอับดุลลอฮฺ อิบนุ อับดุลอะซิซที่ 1466 และมุสลิมหะดีษที่ 1000

เกรงว่าพวกเขาจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ ก็ยังมีแค่หญิงคนเดียว หรือไม่ ก็หญิงที่พวกเขาครอบครองอยู่“ นั่นเป็นที่ใกล้เคียงกว่าในการที่พวกเขาจะไม่ล่าเหยียด”

เมื่อสามีมีภริยามากกว่าหนึ่งคน เป็นสิทธิของบรรดาภริยาที่จะได้รับความยุติธรรมจากสามี ไม่ว่าในเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และอื่นๆ โดยเฉพาะในเรื่องการแบ่งปันเวรระหว่างภริยาให้เท่าเทียมกัน ซึ่งการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันดังที่กล่าวไว้นี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของภริยา มิใช่เรื่องความรักที่สามีมีต่อภริยา เพราะความเท่าเทียมในการแบ่งปันความรักนั้นเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของมนุษย์ ดังที่อัลลอฮฺทรงตรัสในอัลกุรอานซูเราะฮฺอันนิสาฮฺอะฮฺซุที่ 129 ว่า

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ
(سورة النساء/ 129)

ความว่า “และพวกท่านไม่สามารถที่จะให้ความยุติธรรมในหมู่ภริยา (ของท่าน) ได้ และแม้ว่าพวกท่านมีความปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม ฉะนั้นจงอย่าล่าเหยียด (จากคนหนึ่งคนใด) ไปทั้งหมด”

แต่ถ้าสามีสามารถปฏิบัติอย่างยุติธรรมในเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดู เครื่องนุ่งห่ม และที่พักอาศัยให้แก่บรรดาภริยา ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องความรักก็ไม่เป็นที่เสียหาย (al-'Asqallāni, n.d. : 9:313)

หลักกฎหมายอิสลามในหมวด 2 เวนอยู่ร่วมกับภริยาแต่ละคนของสามีบัญญัติว่า มาตรา 71 ให้สามีผู้ที่มีภริยาคั้งแต่ 2 คนขึ้นไปปันเวรอยู่ร่วมกับภริยาแต่ละคนโดยเสมอภาค มาตรา 72 กำหนดเวรอยู่ร่วมกับภริยานั้น ให้คำนวณเป็นคืนตั้งแต่พระอาทิตย์ตก เว้นแต่สามีคิดการอาชีพในเวลากลางคืน จึงให้คำนวณเป็นวันตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนพระอาทิตย์ตก การแบ่งปันเวรอยู่ร่วมกับภริยาที่ดีที่สุดคือให้เวรคนละหนึ่งวันหนึ่งคืนเพื่อเป็นไปตามการกระทำของท่านรศูลุลลอฮฺ (คืออัสสลัลลอฮฺ อะฮฺมัดฮฺฮฺ) และเพื่อปฏิบัติในสิทธิของพวกเขาในใกล้เคียงที่สุด และถ้าให้คนละสองคืน หรือ สามวันสามคืนก็ทำได้ แต่ไม่อนุญาตมากกว่านั้นนอกจากได้รับความยินยอมจากบรรดาภริยาทั้งหมด (al-Māwardī, 1994 : 12:218)

ในกรณีสามีมีภริยาหลายคนและเขามีความประสงค์จะเดินทางไกลไม่เป็นที่วาญิบสำหรับเขาที่จะต้องออกเดินทางกับภริยาถึงแม้ว่าคนเดียวจากพวกนาง แต่เขาจะออกเดินทางกับพวกนาง

คนเดียว หรือ สองคนก็ต้องจับฉลากระหว่างพวกนาง (al-Shāhī, 1983 : 5:21-26) ซึ่งมีหะดีษ รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ (เราะฎีฮัลลอฮูฮันฮา) ว่า

”كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا أراد سفراً لفرع بين أزواجه فأيهن خرج معه خرج بها رسول الله صلى الله عليه وسلم“ (رواه البخاري)

ความว่า “เมื่อท่านรุดุลลอฮฺ (คือกัลลอลลอฮฺลัยฮิวะสัลลัม) จะออกเดินทาง ท่านได้จับฉลากระหว่างบรรดาภริยาของท่าน แล้วภริยาคนใดที่ฉลากของนางปรากฏออกมา ท่านจะพานางออกเดินทางพร้อมกับท่าน”⁴⁷

2.1.7 ติฐิในการทำงาน

อิสลามเป็นศาสนาจริงจังหมั่นเพียร ศาสนาแห่งการอุทิศและสนับสนุนให้มุสลิมทั้งชายและหญิงทุกคนทำงานอะไรก็ได้ถ้างานนั้นอยู่ในกรอบของกฎหมายอิสลามกล่าวคืองานที่ไม่เป็นที่ห้ามและที่นำคำหมิ่นในสายตาของคนทั่วไปอิงผู้ทำงานเป็นสตรีซึ่งต้องระมัดระวังเพื่อไม่ให้การปฏิบัติงานขัดกับกฎหมายอิสลาม ทั้งนี้เพราะอิสลามถือว่าการทำงานเป็นคุณ ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องปฏิบัติเพื่อหารายได้เลี้ยงตัวเองหรือครอบครัว

มีตัวอย่างที่แสดงการทำงานของบรรดาภริยาในสมัยท่านรุดุลลอฮฺ (คือกัลลอลลอฮฺลัยฮิวะสัลลัม) โดยเฉพาะภริยาของท่านเอง เช่น กรณียัยหนับ บินต์ ญะหฺร (เราะฎีฮัลลอฮูฮันฮา) ตามรายงานของท่านหญิงอาอิชะฮฺ (เราะฎีฮัลลอฮูฮันฮา) ว่า

”... فكانت أطولنا بدا زينب لأنها كانت تعمل بيدها وتصنق“ (رواه مسلم)

ความว่า “บรรดาภริยาของท่านนบีที่มีมือยาวที่สุด คือ ยัยหนับ (เราะฎีฮัลลอฮูฮันฮา) เพราะนางได้ทำงานด้วยมือของนางเอง และนางบิวิชาทานด้วย”⁴⁸

⁴⁷ รายงานโดยบุคอรียะหะดีษที่ 5211

⁴⁸ รายงานโดยบุคอรียะหะดีษที่ 2452

คำว่า มือยาวที่สุด หมายถึง การบริจาคทานบอห์ที่สุด (al-Nawawi,1996:4:1907)
มีรายงานว่า

" أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أتى امرأته زينب وهي تمسح منيئة لها " (رواه مسلم)

ความว่า "ท่านรสูลตลอดอุ (คือตักตลอดอุ ด้วยอวัยวะที่ก้ม) ได้มาทบทวนของท่านคือจับ
หน้าในขณะนางกำลังฟอกหน้ากั๊วของนาง"⁴⁹

มีรายงานอีกว่า

" أن زينب بنت جحش كانت امرأة صالحة باليد كانت تدبغ وتحزر وتصدق في سبيل الله " (فتح الباري)

ความว่า "ซัยหนับ บินต์ จูะหะษ (เราะฎิยั้ตลอลุฮันฮา) เป็นสตรีชอบประคิษฐ์ด้วยมือ นาง
เคยเอาหน้ากั๊วมาฟอกและมาเข็บและได้บริจาคทานในหนทางของอัลลอลุฮ์" (al-'Asqallāni, n.d :
4:129)

กฎหมายอิสลามบัญญัติอนุญาตให้ภริยาออกทำงานได้ด้วยเงื่อนไขที่ภริยาจำเป็นต้อง
ปฏิบัติดังนี้

1. ไม่ออกไปทำงานเว้นแต่มีความจำเป็น

ดังที่อัลสมารีย์ บินดี อญบักร์ ได้ออกทำงานนอกบ้านเนื่องจากมีความจำเป็นที่ต้องช่วยสามี
ของนางอซซัจญัรที่มีภารกิจต้องปฏิบัติเพื่อปกป้องอิสลาม ต่อสู้ในหนทางอัลลอลุฮ์และงานอื่นๆที่
ท่านนบี (คือลลลลอลุฮ์ด้วยอวัยวะที่ก้ม) ใช้ให้ทำ (al-'Asqallāni, n.d. :9:324) ซึ่งอัลสมารีย์ได้
กล่าววว่า

عن أسماء بنت أبي بكر قالت : تزوجني الزبير وماله في الأرض من مال ولا
مملوك ولا شيء غير فرسه قالت: كنت أعلف فرسه وأخفيه مؤنته وأسوسه وألق
النوى لناضحه وأعلف واستقي الماء وأخرز غربه وأعجن ولم لكن أحسن لأخيز
وكان يخيز لي جارات لي من الأتصار وكن نسوة صدق قالت وكنت لنقل النوى من
أرض الزبير التي أقطعه رسول الله صلى الله عليه وسلم على رأسي وهي على ثلثي

⁴⁹ รายงานโดยมุสลิมหะดีษที่ 1403

فرسخ قالت فجننت يوما والنوى على رأسي فلقيت رسول الله عليه وسلم ومعه نفر من أصحابه فدعاني ثم قال إخ إخ ليحملني خلفه قالت : فاستحييت وعرفت غيرتك . فقال : والله لحملك النوى على رأسك أشد من ركوبك معه قالت حتى أرسل إلى أبي بكر بعد ذلك بخادم فكففتي سياسة الفرس فكأنا اعتنيتي (متفق عليه واللفظ لمسلم)

ความว่า ฉันสมรสกับอับซุบัยรโดยเขาไม่มีอะไรเลย ไม่มีคนรับใช้และอื่นๆนอกจากม้าตัวหนึ่งเท่านั้น ฉันจึงเป็นผู้ให้อาหารม้า เขาใจโตและฝึกฝนม้า ฉันยังเป็นผู้ต้มแกงคินทพลัมเพื่อเป็นอาหาร (ม้า) เตรียมอาหารและเครื่องดื่มตลอดจนเข็บปักและปรุงอาหารในบ้าน แต่ฉันทำไรดีไม่เป็น ดังนั้น แต่มีเพื่อนบ้านของฉันจากชาวอัลอันศอรมาช่วยทำให้ฉัน พวกเขาเป็นสตรีที่มีผู้มีความงามความดี อัลฮามาดกล่าวว่า ฉันยังขุนอินทพลัม (บนศีรษะของฉัน) จากสวนที่ท่ามนบี (ที่อดลัดลอสอุลลัยฮะฮัดดีม) มอบแก่อับซุบัยร ซึ่งเป็นระยะทางสองฟิรเศก วันหนึ่งขณะที่ฉันกำลังขุนอินทพลัมเดินทางกลับจากสวนระหว่างทางฉันได้พบกับท่านรซูลุลลอฮ์ (ที่อดลัดลอสอุลลัยฮะฮัดดีม) พร้อมด้วยเสาะหามะฮุดของท่านจำนวนหนึ่ง ท่านกล่าวว่า เอ๊ะ เอ๊ะ ท่านหยุดและให้ดูรองเท้าเพื่อให้ฉันนั่งท้าย แต่ฉันรู้สึกอาย และฉันรู้ว่าท่านเป็นคนซื่อ (อัลฮามาดกล่าวกับอับซุบัยร) อับซุบัยรกล่าวว่า ขอตามบานต่ออดลอส สำหรับฉันแล้ว นำหนักที่ที่เธอขุนบนศีรษะเธอนั้นหนักยิ่งกว่าเขื่อน้ำท้ายท่านรซูลุลลอฮ์ (ที่อดลัดลอสอุลลัยฮะฮัดดีม) เกียฮิก อัลฮามาดกล่าวต่อไปว่า (หลังจากเหตุการณ์วันนั้น อุบัยกร (ผู้เป็นบิดา ของฉัน) ได้ส่งคนรับใช้มาให้หนึ่งคน เขาจึงทำหน้าที่เลี้ยงม้าแทนฉัน ฉันรู้สึกประหนึ่งหลุดพ้นจากความรับผิดชอบและภาระที่หนักหน่วง”

2. ต้องได้รับอนุญาตจากสามี

เพราะภรรยาผู้ได้การปกครองดูแลของสามี ดังที่อัลลอฮ์ทรงคริสในซูเราะฮ์อันนิสาฮ์อายะฮ์ที่ 34 ว่า

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ (سورة النساء/ 34)

ความว่า “บรรดาชายนั้น คือผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองดูแลของบรรดาสตรี”

⁵⁰ รายงานโดยอับดุลมุฮะมีดอะหะดีษที่ 5224 และมุสลิมนะหะดีษที่ 5656

กล่าวคือ สามีเป็นผู้ปกครองดูแลภริยา เป็นหัวหน้า และเป็นผู้มีหน้าที่สั่งสอนอบรม ภริยาเมื่อความเป็นอยู่ของนางออกจากทางที่ถูกต้อง (Ibn Kathir, 1992 : 1:491) ดังนั้นเมื่อสามี เป็นผู้นำหรือเป็นหัวหน้านางจะออกจากบ้านไม่ได้เว้นแต่ได้รับอนุญาต

3. ต้องแต่งตัวด้วยอิฎมาบ คือ ปกปิดอวัยวะต่างๆตามบทบัญญัติอิสลาม ดังที่อัลลอฮฺทรง สั่งไว้ในอัลกุรอานในซูเราะฮ์อะหฺซาบ อายุษฺที่ 59 ว่า

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكُمْ وَنَسَائِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ يَدْرُسْنَ عَلَيْكُمْ مِنْ جَلْبَابٍ
ذَلِكَ أَدَّبَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا (سورة الاحزاب/ 59)

ความว่า “โอ้หนบีเยอ จงกล่าวแก่บรรดาภริยาของเจ้า และบุตรสาวของเจ้า และบรรดาสตรีของบรรดาผู้ศรัทธา ให้พวกเขาเคียงเสื้อคลุมของพวกนางลงมาปิดตัวของนาง นั่นเป็นการเหมาะสมกว่าที่นางจะเป็นที่รู้จัก เพื่อที่พวกนางจะไม่ถูกรบกวน และอัลลอฮฺทรงเป็นผู้ทรงเมตตาเสมอ”

4. ไม่อยู่ปะปนกับผู้ชายที่อนุมัติให้แต่งงานได้

4.1 ไม่ปะปนในการเดินทาง

มีหะดีษบทหนึ่งกล่าวถึงการเดินทางของสตรี รายงานจากอุมูฮัมซะฮฺ บิน อับดุลอะซิช อัลอันศอรีย์ จากบิดาของเขา (เราะฎีซึลลอฮฺอันฮูมา) ว่า

أنه صلى الله عليه وسلم خرج من المسجد فاختلط للرجال مع النساء في الطريق،
فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم للنساء : " استأخرن فليس لكن أن تحققن
الطريق عليكن بحافات الطريق . وفي رواية : ليس للنساء وسط الطريق "
(رواه أبو داود)

ความว่า “ (วันหนึ่ง) ท่านรศูลุลลอฮฺ (คือลอัลลอฮฺซุละลัยฮะสลัม) ได้ออกจากมัสยิด (และได้เห็น) บรรดาผู้ชายเดินปะปนกับบรรดาสตรีบนท้องถนน ท่านจึงกล่าวต่อพวกนางว่า จงเดินข้างหน้อย เพราะไม่ใช่สิทธิของพวกเจ้าที่จะเดินกลางถนน พวกเจ้าจงเดินริมถนน” ในอีก

สายรายงานหนึ่ง ท่านรศูดลลอฮฺ (คือลัดลลอฮฺอฺดัยฮฺวะสัลลัม) กล่าวว่า “ไม่ใช่สิทธิของสตรีที่จะเดินกลางถนน”³¹

4.2 ไม่อยู่กับผู้ชายตามลำพัง

รายงานจากอิบนุอับบาส (เราะฎิยัลลอฮฺอันนุมา) จากท่านนบี (คือลัดลลอฮฺอฺดัยฮฺวะสัลลัม) กล่าวว่า

” لا يخلون رجل بامرأة إلا مع ذي محرم فقام رجل فقال : يا رسول الله
امرأتي خرجت حاجة واكتتبت في غزوة كذا وكذا، فقال : لرجع فحج مع
امرأتك ” (رواه البخاري)

ความว่า “ผู้ชายอยู่ตามลำพังกับสตรีนอกจากมีมะหฺรุม”³² หลังจากนั้นก็มีผู้ชายคนหนึ่งถูกขึ้นถามว่า ไ้ห้ท่านรศูดลลอฮฺ ภริยาของฉันท้องออกไปทำหัจญ์และฉันท้องออกไปทำสงครามนั้น สงครามนี้ (เพราะบุรุษชื่อสงคราม) ท่านรศูดลลอฮฺกล่าวตอบว่า เจ้าจงกลับบ้าน แล้วเจ้าจงออกไปทำหัจญ์กับภริยาของเจ้า”³³

แต่ถ้าหากนางอยู่กันหลายคนด้วยความจำเป็น หรือ อยู่กับกลุ่มสตรีไม่เป็นที่ห้ามแต่ประการใดตั้งที่อันนะวะรียักกล่าวว่า “ถ้าหากผู้ชายเป็นอิหม่ามละหมาดญะมาอะฮฺกับสตรีคนเดียวที่อนุมัติแต่งงานได้ และอยู่สองต่อสองตามลำพังถือว่าเป็นที่หะรอมสำหรับผู้ชายและสตรี แต่ถ้าหากผู้ชายเป็นอิหม่ามละหมาดญะมาอะฮฺกับสตรีหลายคนและอยู่กับพวกเธอตามลำพังก็เป็นที่อนุมัติตามความเห็นของนักวิชาการส่วนใหญ่” (al-Nawawi, n.d. : 14:176)

2.1.8 สิทธิในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

กฎหมายอิสลามได้ให้สิทธิแก่ภริยาในการมีส่วนร่วมทางสังคมนอกกรอบครัวเรือนใดที่ไม่ออกจากกรอบที่บัญญัติอิสลามกำหนดไว้สำหรับภริยา ซึ่งมีตัวอย่างของกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสตรีในฐานะภริยาดังนี้

³¹ รายงานโดยอบูบาอฺดุลอะซีซที่ 5272 และอิบนุอับบาส (al-Albani, 1988 : 1:221)

³² มะหฺรุม หมายถึง ผู้ที่ทางกฎหมายอิสลามเ้ามาแต่งงานกับ

³³ รายงาน โดยอิบลุบศุรียฺอะซีซที่ 5233

1. ออกไปร่วมปฏิบัติศานากิจ

ท่านนบี (คือลัทธิลอสสุละลัยฮะซัน) ตั้งบรรดาสะหะบะฮะของท่านให้เปิดโอกาสให้สิทธิแก่บรรดาภริยาออกไปยังมีฮิด

“ عن سالم بن عبد الله أن عبد الله بن عمر قال : سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : لا تمنعوا نساءكم المساجد إذا استأذنكم إليها ”
(رواه مسلم)

ความว่า รายงานจากสาติม บิน ฮับดุลลอฮฺว่า ฮับดุลลอฮฺ บิน อุมัยร(เราะฎีอัลลอฮฺฮุฮฺฮุมา) กล่าวว่าฉันได้ยินท่านรซูลุลลอฮฺ (คือลัทธิลอสสุละลัยฮะซัน) กล่าวว่า “พวกเจ้าอย่าห้ามบรรดาภริยาของพวกเจ้าไปมีฮิดเมื่อพวกนางได้ขออนุญาตจากพวกเจ้า”

ท่านนบี (คือลัทธิลอสสุละลัยฮะซัน) ได้กำชับให้บรรดาสตรีทั้งหลาย (ทั้งที่เป็นภริยาแล้วหรือ ยังไม่เป็น) ให้ออกจากบ้านไปร่วมปฏิบัติละหมาดฮิด⁵⁴พร้อมกับบรรดาบุรุษและมีส่วนร่วมในการให้เกียรติในวันดังกล่าว ซึ่งมีหะดีษหนึ่งรายงานจากอุมม์อะฎีละฮฺ (เราะฎีอัลลอฮฺฮุฮฺฮุฮฺ) ว่า

“ سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : تخرج العواتق وذوات الخدود والحیض وليشهد الخیر ودعوة المؤمنین ويعتزل الحيض المصلی ”
(متعلق عليه)

ความว่า “ฉันได้ยินท่านรซูลุลลอฮฺ (คือลัทธิลอสสุละลัยฮะซัน)กล่าวว่า ให้บรรดาสตรีที่บรรลุนิติภาวะ บรรดาสาว ๆ และบรรดาสตรีที่มีประจำเดือน (ออกไปยังมีฮิด⁵⁶เพื่อทำการละหมาดฮิด) และเพื่อพวกเธอจะได้สัมผัสความดี (ในงานดังกล่าว) พร้อมกับได้ฟังการเผยแพร่ของบรรดาศรัทธาชน สำหรับสตรีที่มีประจำเดือนให้อยู่ห่างจากมัสยิด”⁵⁷

⁵⁴ รายงานโดยบุตทิมหะดีษที่ 442

⁵⁵ หมายถึง ละหมาดในวันพฤหัสบดีประจำปีของอิสลาม ซึ่งทุกปีจะมีสองครั้งคือก่อนเข้าวันดี (เสาร์) และในวันดี (วันศุกร์) และ

⁵⁶ หมายถึง ฉานกว้างแห่งหนึ่งที่มีลักษณะไว้สำหรับละหมาดฮิดโดยจะมีการปักธงไว้ หรือสิ่งใดที่หนึ่งไว้ถือเป็นสัญลักษณ์แสดงไว้ว่าเป็นสถานที่สำหรับใช้ละหมาดฮิด

⁵⁷ รายงานโดยอัลบุคอรีย์หะดีษที่ 1652 และบุตทิมหะดีษที่ 890

บรรดาภริยาของท่านรุดฏอลอฮฺ (ที่อลัดลอลฮฺฮุซัยฮฺวะฮฺลัดลัม) ได้เข้าร่วมอิฎติกาฟในเดือนเราะมะฎอนด้วย ดังที่ปรากฏในหะดีษท่านหญิงอุอาอิซะฮฺ (เราะฎีฮัลลอฮฺอฺฮา)

" أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يعتكف العشر الأواخر من رمضان حتى توفاه الله ، ثم اعتكف أزواجه من بعده " (متفق عليه)

ความว่า "ท่านนบี (ที่อลัดลอลฮฺฮุซัยฮฺวะฮฺลัดลัม) เคยทำกรอิฎติกาฟในช่วงสิบวันสุดท้ายของเดือนเราะมะฎอนจนกระทั่งอัลลอลฮฺฮุซัยฮฺวะฮฺลัดลัม (เสียชีวิต) ต่อมาบรรดาภริยาของท่านได้ทำการอิฎติกาฟสืบต่อจากท่าน"⁵⁸

2. บริการรับใช้สามีและแขกในงานสมรส

" عن سهل قال : دعا أبو أسيد الساعدي النبي صلى الله عليه وسلم (وأصحابه) في عرسه، فكانت امرأته يومئذ خادمتهم وهي العروس. قال سهل : أتدرون ما سئلت رسول الله صلى الله عليه وسلم؟ ألتقت له ثمرات من اللؤلؤ في تور فلما أكل سقته إياه " (رواه البخاري ومسلم)

ความว่า ถ้าหากสะฮัล (เราะฎีฮัลลอฮฺอฺฮันฮฺ) ซึ่งเขากล่าวว่า อนุญาติได้เชิญท่านนบี (ที่อลัดลอลฮฺฮุซัยฮฺวะฮฺลัดลัม) และบรรดาสะหายะฮฺของ ท่าน เขาร่วมในงานพิธีสมรสของเขาในงานนั้นภริยาของเขา (อุมมุฮฺซัยคฺ) ได้ทำหน้าที่เป็นผู้บริการให้พวกเขา ทั้งๆที่เธอเป็นเจ้าสาวในงาน สะฮัลกล่าวว่า "พวกท่านรู้ไหมว่าเธอได้ให้ท่านนบี(ที่อลัดลอลฮฺ ฮุซัยฮฺวะฮฺลัดลัม) คืมอะไรในวันนั้น? เธอได้เข็นหม้อต้มในน้ำใส่ในภาชนะที่ทำจากหินในเวลากลางคืน หลังจากที่ท่านรับทานอาหารเสร็จเธอจึงให้ท่านคืม"⁵⁹

3. การเชิญและรับเชิญไปในงานเลี้ยง

คำว่างานเลี้ยงในภาษาอาหรับเรียกว่า *الوليمة* (วะลีมะฮฺ) เป็นคำที่มีความหมายครอบคลุมงานเลี้ยงที่เกี่ยวข้องกับงานต่างๆ เช่น งานเลี้ยงเนื่องในพิธีสมรส พิธีเข้าสู่นัด (กิตาน) พิธีอะกีเเกาะฮฺ เป็นต้น (al-Nawawi, n.d.:7:332)

⁵⁸ รายงานโคอ์ศุกุอะฮ์อะฮ์ดีนที่ 2026และบุตลิมอะฮ์ดีนที่ 1722

⁵⁹ รายงานโคอ์ศุกุอะฮ์อะฮ์ดีนที่176 และบุตลิมอะฮ์ดีนที่ 2006

สำหรับการเชิญให้มาร่วมในงานเลี้ยงเมื่อภริยาเป็นผู้เชิญกฎหมายอิสลามอนุญาตให้ภริยาเชิญสตรีด้วยกันมาร่วมในงานเลี้ยงได้เหมือนผู้ชายตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกันอนุญาตให้ภริยาเป็นผู้เชิญให้ผู้ชายคนเดียวหรือหลายคนมาร่วมในงานเลี้ยงอาหารครอบครัวไม่ได้อยู่กับผู้ชายตามลำพังซึ่งเป็นที่ห้ามในกฎหมายอิสลาม (al-Rafi'i, 1997: 8:352)

รายงานจากท่านอนิส บิน มาลิก (เราะฎีอิลลอซซันฮ์) ว่า

" أبصر النبي صلى الله عليه وسلم النساء والصبيان مقبلين من عرس، فقام النبي ممثلاً، فقال : اللهم أنتم من أحب للناس إلي . قالها ثلاث مرات " (رواه البخاري ومسلم)

ความว่า "ท่านนบี (คืออัลลฮฺซุละลัยฮฺวะสัลลัม) ได้เห็นบรรดาสตรีและเด็กๆออกจากรานแต่งงาน ท่านจึงยืนตรงแล้วกล่าวว่ แท้จริงพวกเข้าเป็นคนที่ดีนรักมากที่สุด ท่านได้กล่าวสามครั้ง"⁶⁰

4. ส่งของฝากให้สู่สมรส

عن انس بن مالك قال : تزوج رسول الله صلى الله عليه وسلم فدخل بأهله قال : فصنعت أمي أم سليم حيساً، فجعلته في تور، فقالت : يا أُنس اذهب بهذا إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقل : بعثت بهذا إليك أمي وهي تقرتك السلام وتقول إن هذا لك منا قليل يا رسول الله . (رواه مسلم)

ความว่า -หลังจากอนิส บิน มาลิกว่า ท่านรสูลุลลอฮฺ (คืออัลลฮฺซุละลัยฮฺวะสัลลัม) ได้สมรส แล้วท่านได้อยู่ร่วมกับภริยาของท่าน อนิสเล่าต่อไปว่า ตั้งนั้นมารดาของฉันอุ้มสุลัยมได้ทำอาหารจากอินทผลัมผสมกับนมแห้งแล้วใส่ในภาชนะ พร้อมกับกล่าวว่า โอ้อันตเจ้าจงพาภาชนะนี้ไปให้แก่ท่านรสูลุลลอฮฺ (คืออัลลฮฺซุละลัยฮฺวะสัลลัม) แล้วเจ้าจงกล่าวว่า มารดาของฉันได้ฝากให้แก่ท่าน ท่านได้ฝากตามแต่ท่านด้วยและท่านบอกว่าแท้จริงของฝากที่ให้แก่ท่านนี้นิดเดียวเท่านั้น โอ้อันตเจ้า

⁶⁰ ราชโองการบุกอวิอะหะดีษที่ 5180, บุคอวิอะหะดีษที่ 5366

⁶¹ ราชโองการบุกอวิอะหะดีษที่ 1428

5. การเข้าร่วมในงานสมรส

รายงานจากท่านหญิงอุรุษะฮ์ (เราะฎีอัสสลอฮีนฮ์) ว่า

” تزوجني رسول الله صلى الله عليه وسلم ... فأتتني أمي ثم أدخلتني الدار
فإذا نسوة من الأنصار في البيت فقلن على الخير والبركة وعلى خير طائر.”
(رواه البخاري ومسلم)

ความว่า “ท่านรสูลตลอดฮ์ (คือลัดถอลฮ์อะลัยฮิวะสัลลัม) ได้สมรสกับฉัน มารดาของฉัน
เลยได้มาหาฉันและได้ให้ฉันเข้าไปในบ้านซึ่งมีผู้หญิงหลายคนจากอัครอันศอรอฮ์อยู่ในบ้านหลังนั้นด้วย
พวกนางกล่าวอวยพรให้ฉันอยู่ในความดี มีความขำริญและมีความโชคดียิ่งตลอด”⁶²

2.1.9 สิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน

การครอบครองทรัพย์สิน รวมถึง การมีสิทธิในการจัดทำนิติกรรมสัญญาต่างๆและการ
ดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน (al-Jabwar, 1976 : 34)

ส่วนทรัพย์สินที่ภริยามีสืบทอดครอบครองได้ คือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างสุจริต ซึ่งแบ่ง
ออกเป็นสองประเภท (Mohammad, n.d. : 436) คือ

1. ที่ได้มาด้วยการทำมาหากินเองโดยวิธีใดก็ตามที่ะหลาฮ์ เช่น การรับจ้าง การค้าขาย
การเกษตร เป็นต้น

2. ที่ได้มาโดยไม่ได้หามาเอง เช่น ทรัพย์สินที่ได้จากคำสมรส ค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่า
ทำขวัญที่สามีต้องมอบให้ ทรัพย์สินมรดกที่ได้รับมาจากการแบ่งมรดกตามบทบัญญัติกฎหมาย
อิสลาม และทรัพย์สินที่ได้รับจากการให้ หรือ บริจาค หรือจะกาสุจากผู้อื่น

สำหรับหลักฐานที่ว่าอนุญาตให้ภริยามีสืบทอดทรัพย์สินของนางไม่ว่ามาก หรือ
น้อยนั้น มีปรากฏทั้งในอัลกุรฮานและอัลหะคิมฮ์ดังนี้

1. คำทำนองของอัลลฮ์ในอัลกุรฮานในซูเราะฮ์อันนิสาฮ์ ฮายะฮ์ที่ 6 ว่า

⁶² รายโดยฮักบุคอิบะดีนที่ 5156, มุตอิมหะคิมที่ 1422 และฮิบมาฮ์อะฮ์อะคิมที่ 1876

فَإِنْ آتَيْتُمْ مِنْهُمْ زُجْدًا فَأَدْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ (سورة النساء/6)

ความว่า“หากพวกเขารู้สึกเห็นว่าในหมู่ของพวกเขาไม่มีไหวพริบรู้ที่จะปฏิบัติศาสนาและสามารถรักษาทรัพย์สินของพวกเขาแล้วก็จะมอบทรัพย์สินของพวกเขาให้แก่พวกเขาไป”

อายะฮ์นี้ถึงแม้ว่าไม่กล่าวถึงเฉพาะสตรี แต่ฮัชชาฟีอ์ก็กล่าวไว้ในอายะฮ์นี้ว่าอัลลอฮ์ทรงใช้ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มอบทรัพย์สินแก่บรรดาเด็กกำพร้าที่อยู่ภายใต้ความดูแลของพวกเขาทั้งที่เป็นชายและหญิงเมื่อพวกเขาเหล่านั้นบรรลุนิติภาวะและมีความเฉลียวฉลาด (Sayyid al-Shurā, 1995 : 65) ซึ่งโดยหลักการแล้ว ผู้ใดที่มีสิทธิรับทรัพย์สินของเขาหลังจากเขามีความเฉลียวฉลาด และมีความสามารถในการรักษาทรัพย์สินของตนเองได้ เขาก็มีสิทธิทำนิติกรรมและใช้จ่ายทรัพย์สินของเขาได้โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต (Nasir, 1995 : 197) และปราชญ์ส่วนใหญ่นอกจากอิหม่ามมาลิกก็มีความเห็นว่า ภริยามีสิทธิอย่างชอบธรรมในการจัดการทรัพย์สินของนางโดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากสามี (al-Sharbi, 1958 : 2 : 170 และ al-Shawkānī, n.d. : 6 : 22)

ส่วนหะดีษที่ให้ภริยาได้รับอนุญาตจากสามีก่อนนั้นคือหะดีษรายงานจากอับดุลลอฮ์ บิน อัมรฺ (เราะฎีอิลลอฮ์ฮูฮฺ) ว่า ท่านรสูลุลลอฮ์ (คือลัดกิลลอฮ์ ฮุซัยฮิบะฮ์ลัม) กล่าวว่า

” لا يجوز لامرأة عطية إلا بئذن زوجها ” (رواه احمد والنسائي وأبو داود)

ความว่า “ไม่เป็นที่อนุมัติสำหรับภริยาที่จะให้ (ทรัพย์สินแก่ผู้ใด) เว้นแต่ด้วยการอนุญาตจากสามี”⁶³

อิบนุกุดามะฮ์กล่าวไว้ว่าหะดีษนี้เป็นหะดีษฏะอียะฮ์ (Ibn Qudāmah, 1997:6:604) แต่อัลบานี (al-Albani, 2000 :1: 558) กล่าวว่ามันเป็นหะดีษเศาะหีหะฮ์ อย่างไรก็ตามปราชญ์ส่วนใหญ่เห็นว่าหะดีษนี้เกี่ยวข้องกับเฉพาะภริยาที่ไม่มีความเฉลียวฉลาด และไม่มีความสามารถในการรักษาทรัพย์สินของตนเอง (al-Shawkānī, n.d. : 6 : 22) จึงจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากสามีก่อน

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทัศนะของปราชญ์ส่วนใหญ่เนื่องจากมีหลักฐานอีกหลายอย่างทั้งจากอัลกุรอานและฮัลดะฮ์ด้วยดังนี้

1. จากอัลกุรอาน อัลลอฮ์ทรงตรัสไว้ในซูเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ที่ 12 ว่า

⁶³ รายงานโดยอับดุลลอฮ์ฮูซัยฮิบะฮ์ที่ 2541, หะดีษเศาะหีหะฮ์ (al-Albani, 2000:1:558)

وَلَكُمْ بِصَفِّ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ
فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِهِ وَصِوَّةُ يُوْصِيْنَ بِهَا أَوْ ذَرِيَّتُهَا
(سورة النساء/ 12)

ความว่า “และสำหรับพวกเจ้านั้นจะได้รับครึ่งหนึ่งของสิ่งที่บรรดาภริยาของพวกเจ้าได้ทิ้งไว้หากพวกนางไม่มีบุตร แต่ถ้าพวกนางมีบุตรพวกเจ้าจะได้รับหนึ่งในสี่จากสิ่งที่พวกนางได้ทิ้งไว้ ทั้งนี้หลังจากพิธีกรรมที่พวกนางได้ตั้งเสียมันไว้ หรือหลังจากหนีสิน

ชายะฮุมีเป็นหลักฐานที่ชัดเจนว่าการตั้งพิธีกรรมของภริยาเป็นที่อนุมัติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภริยามีสิทธิทำนิติกรรมในทรัพย์สินของนางได้

2. จากหะดีษรายงานจากญาบิร (เราะฎีอัสสุอัยดี) ว่า

شهدت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم الصلاة يوم العيد فبدأ بالصلاة قبل الخطبة بغير إذن ولا إقامة ثم قام متوكفا على بلال فأمر بتقوى الله وحث على طاعته ووعظ الناس وذكرهم ثم مضى حتى أتى النساء فوعظهن وذكرهن فقال : تصدقن فإن أكثركن حطب جهنم فقالت امرأة من سطة النساء سفهاء الخدين، فقالت : لم يا رسول الله ؟ قال : لأنكن تكثرن الشكاة وتكفرن العشير . قال : فجعلن يتصدقن من حلبيهن بلقين في ثوب بلال من أقرطهن وخواتمهن " (متفق عليه)

ความว่า “ฉันได้ร่วมในงานฮีดกับท่านรซูลุลลอฮฺ (คือลุลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลิม) ซึ่งท่านได้เริ่มด้วยการละหมาดก่อนอ่านกฏบะฮฺโดยไม่มีอะชานและอิกอมาฮฺ^{๕๔} หลังจากนั้นท่านได้ยืนเอนกายท้อบิถาล แล้วท่านสั่งให้บรรดาผู้มาร่วมงานให้อ้าแครงท้อฮัลลอฮฺ พร้อมไว้ให้พวกเขารักดีต่อพระองค์และได้ให้คำตักเตือนและให้ความนีกคิดแก่พวกเขา หลังจากนั้นท่านได้เดินผ่านบรรดาสตรี ท่านได้ให้คำสั่งสอนและความคำตักเตือนแก่พวกนางและท่านได้กล่าวว่า พวกเจ้าจงบริจาคนเกิด และ (พวกท่านรู้ไหมว่า) แท้จริงพวกเจ้าส่วนมากจะเป็นเชื้อเพลิงของนรก

^{๕๔} อยะฮาน แปลว่า เสียงนำร้องเพื่อเรียกมาละหมาด คำว่าฮาล์วที่ถูกยกเอาไปไว้ในอิฮฺตาม ส่วนอีกอะฮฺฮฺแปลว่าเสียงนำร้องเพื่อแสดงการเริ่มปฏิบัติภาระละหมาด คำว่าฮาล์วที่ถูกยกเอาไปไว้ในฮะดีษ

ญะฮันนัม “ ดังนั้นมีสตรีคนหนึ่งจากบรรดาสตรีที่มีคุณธรรมกล่าวว่าทำไมต้องเป็นอย่างนั้น โอท่านรซูลถอลฮฺ? ท่านกล่าวตอบว่า “เพราะพวกเจ้าชอบเรียกร้องในเรื่องต่างๆและชอบปฏิเสธความคิดของสามี” สตรีคนนั้นกล่าวว่า “จากนั้นบรรดาพวกเธอได้รับบริจาคทรัพย์สินจากเครื่องประดับของพวกเธอ อันได้แก่ตุ้มหูและแหวนโดยพวกเธอโยนใส่ในผ้าของบิลาล (ที่กางออกรับ)”⁶⁵

หะดีษนี้กล่าวถึงการบริจาคของบรรดาสตรีทั้งที่เป็นภริยาและที่ไม่เป็นภริยาจากทรัพย์สินของพวกนาง และท่านรซูลถอลฮฺ (ที่อถลถอลฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺ) ไม่ได้ปฏิเสธการบริจาคของพวกเธอและท่านไม่ได้สอบถามสตรีที่เป็นภริยาว่า การบริจาคของพวกเธอนั้นได้รับอนุญาตจากสามีหรือไม่และท่านไม่ได้ขอรวยละเอียดเกี่ยวกับที่มาของทรัพย์สินที่พวกเธอบริจาคไว้ในวันนั้น ซึ่งแสดงว่า กฎหมายอิสลามอนุญาตให้ภริยาบริจาคทานจากทรัพย์สินของนางโดยไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากสามีก่อน หรือ ต้องไม่เกินปริมาณส่วนหนึ่งในสาม (al-‘Asqallānī, n.d : 2:468)

3. หะดีษรายงานจากชัยบับ ภริยาของท่านอับดุลลฮฺ บินมัสอูด⁶⁶ โดยนางได้ถามท่านรซูลถอลฮฺ (ที่อถลถอลฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺ) เกี่ยวกับการให้ทานให้แก่สามีของนางและบรรดาเด็กๆ ก่าพร้าที่อยู่ในความดูแลของนางว่า เป็นที่อนุมัติหรือไม่? ท่านตอบว่าทำทานได้ “ ซึ่งท่านรซูลถอลฮฺ (ที่อถลถอลฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺฮฺ) ไม่ได้กล่าวถึงเงื่อนไขต้องได้รับอนุญาตจากสามีก่อน เนื่องจากภริยาเป็นผู้มีสิทธิในการจัดการทรัพย์สินของนางเองได้ โดยสามีไม่มีสิทธิแต่อย่างใด (Ibn Qudāmah, 1997:6:604)

2.2 สิทธิร่วมระหว่างสามีภริยา

ในกฎหมายอิสลามมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิร่วมกันระหว่างสามีภริยา ซึ่งสิทธิสำคัญๆมีดังนี้

⁶⁵ เป็นเรื่องหนึ่งจากหลายข้อของนรก

⁶⁶ รายงานโดยอัลบุคอรีย์หะดีษที่ 978 และมุสลิมหะดีษที่ 885

⁶⁷ สัตว์ของหะดีษ ได้กล่าวมาแล้วใน สิทธิของภริยาในการให้รับกำหนดนำสิ่งของตนแก่สามี

⁶⁸ รายงานโดยอัลบุคอรีย์หะดีษที่ 1456 และมุสลิมหะดีษที่ 1080

1.2.1 สิทธิในการเสกขุจากกันและกัน

หมายถึง ฝ่ายหนึ่งมีสิทธิจากอีกฝ่ายหนึ่งด้วยการมองดู หรือ สัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย กล่าวคือ เป็นสิทธิของสามีที่จะขอร่วมประเวณีกับภริยาของเขาในทุกเวลาตามความต้องการวันแต่มีกรห้ามทางศาสนา เช่น ในช่วงการมีประจำเดือน หรือ ช่วงเวลาออกเดือนกลอดบุตร หรือในช่วงกำลังประกอบพิธีหัจญ์ หรือในช่วงเวลาไม่สบายและเป็นสิทธิของภริยา เช่นเดียวกัน ('Osmān, 1982 : 79) เนื่องจากสิทธิดังกล่าวเป็นผลมาจากการสมรสซึ่งเป็นนิติกรรมสัญญาที่มีผลทำให้คู่สมรสได้รับอนุมัติให้เสกขุจากอีกฝ่ายหนึ่งตามวิถีที่กฎหมายอิสลามบัญญัติไว้ (อิศมาแอ อาลี, 2540 : 46)

ส่วนการห้ามมิเพศสัมพันธ์กับภริยาในช่วงมีเลือดประจำเดือนนั้น อัลลอฮฺทรงดัดห้ามไว้ในอัลกุรอานในซูเราะฮฺอัลบะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 222 ว่า

وَسَقُلُوْنَاكَ عَنِ الْمَحِيضِ ۗ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَأَعْرِضُوا ۗ أَلَيْسَٰ فِي الْمَحِيضِ ۗ وَلَا تَقْرُبُوْهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ ۗ فإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّٰهُ
(سورة البقرة/222)

ความว่า "และพวกเขาจะถามเข้าเกี่ยวกับประจำเดือน จงกล่าวเถิดว่ามันเป็นสิ่งที่ให้โทษ ดังนั้นพวกเขาจงห่างไกลสตรีในขณะมีประจำเดือนและอย่าเข้าใกล้นางจนกว่านางจะสะอาด ครั้นเมื่อนางสะอาดแล้วก็จงสมสู่พวกนางตามที่อัลลอฮฺทรงใช้พวกท่าน"

อัสฮาฟีฮีย์ (Shāfi'ī, 1983 : 1 : 76) กล่าวว่า อายะฮฺนี้มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ให้ห่างไกลสตรีในขณะมีประจำเดือนในสองประเด็นคือ ใช้ให้ห่างไกลเฉพาะอวัยวะสืบพันธุ์อย่างเดียว และใช้ให้ห่างไกลจากทุกส่วนของร่างกาย แต่มีหลักฐานจากสุนนะฮฺของท่านรซูลุลลอฮฺ (คือลัดลัด ลอฮฺดะลีย์ฮฺวะลัดลัม) อนุมัติให้สามีมีความสัมพันธ์กับภริยาของเขาในช่วงมีประจำเดือนนอกเหนือจากที่อวัยวะสืบพันธุ์ได้ เหมือนกับความเห็นของบรรดานักวิชาการส่วนใหญ่ (Ibn Kathir, 1992 : 1 : 277) เนื่องจากมีหะดีษบทหนึ่งรายงานจากอนิส บิน มาลิก (เราะฎีซัลลอฮฺฮุน) ท่านรซูลุลลอฮฺ (คือลัดลัดลอส ดะลีย์ฮฺวะลัดลัม) กล่าวว่า

" اصنعوا كل شيء غير الجماع " (رواه ابو داود وابن ماجه)

ความว่า " พวกเข้างงทำทุกอย่างนอกจากการร่วมประเวณี"⁶⁹

บรรดาปราชญ์มีความเห็นพ้องต้องกันว่าไม่อนุมัติสำหรับสามีร่วมประเวณีที่อวัยวะเพศของภริยาของเขาในขณะที่นางมีประจำเดือน ตามทัศนะของอิมามฟีฮีย์ ผู้ใดที่กระทำดังกล่าวถือว่าเขากระทำบาปใหญ่ (al-Nawawi, n.d.:2:389) จำเป็นต้องขอกอโทษต่ออัลลอฮ์พร้อมตะกั๊งสิ่งทีกระทำไว้ (Ibn Kathir, 1992 : 1:278) มีปราชญ์บางท่าน เช่น อักฮาชาฮีย์และอะหมัด ในรายงานหนึ่งของท่านมีความเห็นว่า สามีต้องบริจาคนานซึ่งเป็นค่าปรับจากการกระทำผิดของเขาโดยมีหะดีษรายงานจากอิบน์อับบาส (เราะฎิยัลลอฮุอันฮ) ว่าท่านนบี (ค็อลดั้ถลลฮุฮุละยฮิวะสลัลม) ได้กล่าวถึงสามีที่มีเพศสัมพันธ์กับภริยาในขณะที่มีประจำเดือนว่า

" يتصدق بدينار أو نصف دينار " (رواه ابن ماجه)

ความว่า " ต้องบริจาคนานหนึ่งดีนาร์ หรือ ครึ่งดีนาร์"⁷⁰

ในกรณีสามีบังคับภริยาให้มีเพศสัมพันธ์กับเขาในเวลากลางวันของเดือนเราะมะฎอน สามีต้องจ่ายค่าปรับของเขา สำหรับของภริยาไม่ต้องจ่ายค่าปรับเพราะบทบัญญัติกฎหมายอิสลามยกเว้นค่าปรับสำหรับคนที่ถูกบังคับ (al-Qatani, 2000 : 49)

2.2.2 สิทธิในการได้รับการปฏิบัติต่อกัน

การปฏิบัติต่อกันระหว่างสามีภริยาเป็นสิ่งชอบธรรมและเป็นสิ่งที่กฎหมายอิสลามสนับสนุนและส่งเสริมให้ปฏิบัติในครอบครัว อัลกุรอานได้อธิบายลักษณะการอยู่ร่วมกันระหว่างสามีภริยาว่า เป็นการอยู่ร่วมกันด้วยความรักและการปฏิบัติต่อกัน จะเห็นได้ว่าในอัลกุรอานมีหลายอายะฮ์ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ เช่น คำครัสของอัลลอฮ์ในซูเราะฮ์ อีรุม อายะฮ์ที่ 21 ว่า

⁶⁹ รายงานโคอบอูบารูอะฮ์ที่ 2165 และอิบน์มาญะฮ์ฮะดีษที่ 446 ทะหะหะฮีน (al-Albani, 2002 : 1:594)

⁷⁰ รายงานโคอบอูบารูอะฮ์ฮะดีษที่ 523 ทะหะหะหะฮีน (al-Albani, 1993:1:217)

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ
مَوَدَّةً وَرَحْمَةً (الروم / 21)

ความว่า สัญญาส่วนหนึ่งของพระองค์ คือพระองค์ได้บันดาลคู่ครองแก่พวกเขาจากตัว
พวกเขาเอง และพวกเขาจะได้สงบอยู่กับพวกนาง และพระองค์ทรงบันดาลความรัก และความ
เมตตาระหว่างพวกเขา

ในซูเราะฮ์อัลญะลาท อายะฮ์ที่ 6 อัดลอสฺทรงบัญชาว่า

وَاتْمِرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ (سورة الطلاق/ 6)

ความว่า “และจงปรึกษากันหรือระหว่างพวกเขาด้วยกันโดยดี”

อายะฮ์นี้เป็นคำสั่งสำหรับบรรดาสามีและภริยาเพื่อปรึกษากันและยอมรับในสิ่งที่ดี
และชอบธรรม (al-Ashqar,1994:749) การดำเนินกิจการต่างๆที่เกี่ยวข้องระหว่างพวกเขาจำเป็นต้อง
ต้องปฏิบัติต่อกันไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น และไม่สร้างความเสียหายแก่ตนเอง (Ibn
Kathir,1992:1:404) เพราะการปฏิบัติดีระหว่างสามีภริยาเป็นการปฏิบัติที่กฎหมายอิสลามส่งเสริม
และเป็นส่วนหนึ่งของการสมรสที่สมบูรณ์ (al-Kasānī,n.d.:2:334) โดยสามีภริยาต้องแสดง
ภริยาอารายที่ดีต่อกัน ใช้ความนุ่มนวล ความสุภาพอ่อนโยน และความอดทนต่อความลำบาก
ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อกัน (Bahūī,n.d.: 5:185)

ในซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 228 อัดลอสฺตรัสว่า

وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ (سورة البقرة/ 228)

ความว่า “และพวกนางนั้นจะได้รับความดีเท่ากับสิ่งที่ทำหน้าที่ของพวกนางจะต้องปฏิบัติ
โดยชอบธรรม”

ซึ่งสามีในฐานะเป็นผู้นำและผู้ปกครองดูแลจะต้องปฏิบัติดีต่อกับภริยาตามหน้าที่ที่
รับผิดชอบเพื่อผลประโยชน์ของนางและภริยาในฐานะเป็นผู้ตามก็ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม
คำสั่งของสามี (al-Rāzī,1990 :6:81)

อัซซิริรอซซี (al-Sbirāzī) กล่าวว่า กริยาห้องปฏิบัติต่อสามีด้วยการจับขังที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สามี เป็นคั้น เช่นเดียวกับสามีต้องปฏิบัติต่อกริยา (al-Nawawī,n.d. :15:577)

2.2.2.1 การปฏิบัติต่อจากสามี

การปฏิบัติที่เป็นสิทธิส่วนหนึ่งที่กริยาจะได้รับจากสามีตามบทบัญญัติของกฎหมายอิสลามซึ่งมีหลักฐานดังนี้

ก. หลักฐานจากอัลกุรอาน

1. อัลลอฮฺทรงคริสต์ไว้ในอัลกุรอานในซูเราะฮฺอันนิสาฮ์ อายะฮฺที่ 19 ว่า

وَعَاثِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ (سورة النساء/19)

ความว่า “และพวกเจ้าจงปฏิบัติต่อพวกนางด้วย อัลมะฮฺรูกุฟ”

ริคอ (Riḍā,1367H:4:79) กล่าวว่า อัลมะฮฺรูกุฟ หมายถึง การมีน้ำใจ ความจริงใจและการมีสมาคมนที่ติดกับครอบครัวหรือ ผู้อื่น ซึ่งเป็นนามของทุกๆการกระทำที่รู้จักกันว่าเป็นการกระทำที่ดีโดยสติปัญญาและศาสนา หรือ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของสามีต่อกริยาอย่างครบสมบูรณ์หรือมาๆกับการมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน (al-Ṭabaṭī,1968:3:312) เช่น การมอบค่าสมรส ค่าอุปการะเลี้ยงดู การแบ่งปันมรดกอยู่กับกริยาอย่างยุติธรรมเมื่อมีกริยามากกว่าหนึ่งคนและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่กริยาด้วยคำพูดหยาบคายไม่ออกห่างจากนางและอนเียงต่อสตรีอื่นไม่ทำหน้าบึ้ง (al-Jaṣṣī,n.d. : 2:132) โดยปฏิบัติตามความสามารดั่งที่เขาต้องการที่จะให้กริยาปฏิบัติต่อเขาด้วยการซุกและความประพฤตดี (Ibn Kathīr, 1992. : 1:507)

2.อัลลอฮฺทรงคริสต์ในซูเราะฮฺอัลบาคะเราะฮฺอายะฮฺที่ 228 ว่า

وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ (البقرة/228)

ความว่า “และเป็นสิทธิของพวกนาง (ที่จะได้รับการปฏิบัติ) เช่นเดียวกับเป็นหน้าที่ของพวกนางที่จะต้องปฏิบัติ (ต่อสามีของนาง) ”

ในอวัยวะอื่นอีกตลอดทรงกำหนดให้สามีและภริยามีสิทธิต่างๆระหว่างกันตามที่ได้อ้างถึง
ในอัลกุรอานและในฮัสตุนนะฮ์ฮุคฮุคของพระองค์ (al-Shāfiʿī, 1983 : 5 : 114)

สำหรับคำครีษของอัลลอฮ์ให้ปฏิบัติดีนั้น อย่างน้อยที่สุดสำหรับสามีต้องปฏิบัติในสิ่ง
ที่อัลลอฮ์ทรงให้เป็นสิทธิของนาง คือ คำอุปการะเลี้ยงดู เครื่องนุ่งห่ม และกะหังความโน้มเอียง
(ต่อภริยาคนใดคนหนึ่งในกรณีสามีมีภริยามากกว่าหนึ่ง) ทั้งนี้เพราะอัลลอฮ์ทรงไว้สำหรับ
ฮันนิศัล อายะฮ์ที่ 129 ว่า

فَلَا تَعْبُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ (سورة النساء/ 129)

ความว่า “พวกเจ้าจงอย่าเอียงไปจนหมด แล้วพวกเจ้าก็จะปล่อยให้ภริยา (ที่ถูกทอดทิ้ง)
นั้นประหนึ่งผู้ที่ถูกแขวนไว้”

ฮุกุมะฮุกากกล่าวไว้ว่า เมื่อภริยาก็ติดต่ออัลลอฮ์และปรนนิบัติสามีของนาง สามีต้อง
ปฏิบัติต่อภริยาด้วยดีในการอยู่ร่วมกัน ต้องยับยั้งสิ่งที่ทำให้เกิดความเคียดแค้นต่อนาง และต้อง
จ่ายคำอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ภริยาตามฐานะของสามี

นี่คือส่วนหนึ่งของการปฏิบัติด้วยอะฮ์ลุฟที่สามีภริยาควรปฏิบัติด้วยกิริยาและมารยาท มี
ความอ่อนโยนต่ออีกฝ่ายหนึ่งและขอมอบตนในสิ่งที่ทำให้เกิดความเคียดแค้น (Ibn Qudāmah,
1997 : 220)

ข. หลักฐานจากฮัสตุนนะฮ์

1. ท่านรูดุลลอฮ์ (คืออับดุลลอฮ์ อะลียะฮ์สัลลาม) ได้ชักเตือนประชาชาติของท่านให้
ปฏิบัติดีต่อสตรีดังปรากฏในหะดีษรายงานจากตุฏัยมาน บิน อัมร์ บิน ฮัตชะหฺร็อศ ว่า

" استوصوا بالنساء خيرا فإنها عوان عندكم " (رواه الترمذي وابن ماجه)

ความว่า “(โย้พี่น้องข้าพเจ้า) ฉันขอชักเตือนพวกท่านให้ปฏิบัติดีต่อภริยา (ดังนั้นจงรับ
ฟังคำชักเตือนของข้าพเจ้าเถิด) บรรดาภริยานั้นเป็นเสมือนเชลยศึกในมือของพวกท่าน”²¹

²¹ รายงานโดย ศิษย์ของท่านคือ : (1) อับดุลลอฮ์กล่าวว่า หะดีษการชักชวนภริยา และฮิบฎานะฮ์หะดีษที่ : 1851 และหิบฎานะฮ์ (al-

2. ท่านรศุดถอลุ (คีอตถัตถอลุชะดัยฮิวะสัถถัม) ได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงของการสร้างศตริพร้อมกับกำชับให้ระมัดระวังในการปฏิบัติต่อพวกเธอในหะดีษรายงานจากท่านอบูสุร็อยเราะฮฺ (เราะฎียัลลอฮุอันฮฺ) ว่า

" استوصوا بالنساء فإن المرأة خلقت من ضلع، وإن أعوج شيء في الضلع أعلاه،
وإن ذهبت تقيمته كسرته، وإن تركته لم يزل أعوج استوصوا بالنساء خيرا "
(البخاري)

ความว่า " (ไอ้ที่มองข้าพเจ้า) ฉันทขอตักเตือนพวกท่าน (ให้ปฏิบัติ) ต่อศตริ (ดั่งนั้นจงรีบหึงกำตักเตือนของข้าพเจ้าเถิด) เพราะว่าพวกเธอถูกสร้างมาจากกระดูกซี่โครงและกระดูกซี่โครงที่โค้งที่สุดได้แก่ซี่โครงที่อยู่บนสุด ถ้าท่านพยายามคดมันให้ตรงมันก็จะหัก แต่ถ้าท่านปล่อยมันไว้มันก็จะยังคงโค้งอยู่อย่างนั้น เพราะฉะนั้นฉันทขอตักเตือนพวกท่านให้ปฏิบัติต่อศตริ (ดั่งนั้นจงรีบหึงกำตักเตือนของข้าพเจ้าเถิด)"⁷²

3. หะดีษรายงานจาก अबูคุดถอลุ บุตรของจัมอะฮฺ (เราะฎียัลลอฮุอันฮฺ) ว่าท่าน รศุดถอลุ (คีอตถัตถอลุชะดัยฮิวะสัถถัม) กล่าวตักเตือนผู้เป็นสามีเพื่อปฏิบัติอย่างเมตตาต่อภริยาของเขาว่า

" لا يجلد أحنكم امرأته جلد العبد، ثم بجامعها في آخر اليوم "
(رواه البخاري ومسلم)

ความว่า " สามีคนหนึ่งของพวกเขาจงอย่าเจียนตีภริยาของเขาเลยเช่นการตีทาส ต่อมาเขาก็ร่วมประเวณีกับนางในตอนเย็น (ของวันนั้น)"⁷³

4. หะดีษรายงานจากอบูสุร็อยเราะฮฺ (เราะฎียัลลอฮุอันฮฺ) จากท่านรศุดถอลุ (คีอตถัตถอลุชะดัยฮิวะสัถถัม) โดยท่านกล่าวสรรเสริญผู้ที่ปฏิบัติต่อภริยาว่า

" أكمل المؤمنين إيمانا أحسنهم خلقا وخياركم خياركم لنسائكم "

(رواه أحمد والترمذي)

⁷² รายงานโดย अबูคุดถอลุหะดีษที่ 3331

⁷³ รายงาน โดย अबูคุดถอลุหะดีษที่ 5204 และ अबูอิมินหะดีษที่ 2191

ความว่า "ผู้ที่มีศรัทธาสมบูรณ์ที่สุดได้แก่ บุคคลที่มีการประพฤติปฏิบัติดีที่สุดในหมู่พวกเขาและผู้ที่ดีที่สุดในหมู่พวกท่านได้แก่ เหล่าบุคคลที่ดีที่สุดต่อภริยาของพวกท่าน"⁷⁴

5. ท่านรศูดถอลฮฺ (คืออลัลดอลฮฺอะลียะฮฺวะฮ์ลัฎฎิม) เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดในการอยู่ร่วมกันกับภริยาและปฏิบัติดีที่สุดต่อครอบครัว ดังที่ท่านหญิงอาอิชะฮฺ (เราะฎิยัลลอฮุอันฮา) รายงานจากท่านรศูดถอลฮฺ (คืออลัลดอลฮฺอะลียะฮฺวะฮ์ลัฎฎิม) ว่า

" خيركم خيركم لأهله وأنا خيركم لأهلي " (رواه الترمذي)

ความว่า "ผู้ดีประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านได้แก่บุคคลที่ดีที่สุดต่อครอบครัวของเขา และฉันเป็นผู้ที่ดีที่สุดต่อครอบครัวของฉันในหมู่พวกท่าน"⁷⁵

6. ในกฎหมายอิสลามมีการสอนไม่ให้สามีเกลียดภริยาของตนเพราะอุปนิสัยไม่ดีบางอย่างในตัวของเธอและแนะนำให้สามีสนใจคุณลักษณะที่ดีอื่นๆ ในตัวนางด้วย ท่านรศูดถอลฮฺ (คืออลัลดอลฮฺอะลียะฮฺวะฮ์ลัฎฎิม) ได้กล่าวในหะดีษรายงานจากท่านอบูสุร็อยเราะฮฺ (เราะฎิยัลลอฮุอันฮา) ว่า

" لا يفرك مؤمن مؤمنة إن كره منها خلقا رضي منها آخر " (رواه مسلم)

ความว่า "มุสลิมคนหนึ่งจะต้องไม่รังเกียจภริยาของตนเอง ถ้าหากว่าเขาไม่พอใจในสิ่งหนึ่งที่ไม่มีดีในตัวเธอ ขอให้เขาพอใจกับสิ่งที่ดีอีกอย่างหนึ่งในตัวของเธอ"⁷⁶

ในหะดีษนี้มีกฎเกณฑ์อย่างหนึ่งที่สามารถมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกๆกรณีในการคบค้าสมาคมกับคนอื่น กล่าวคือเราควรจะมีมุมมองจากด้านสว่าง มีใจมองจากด้านมืดเสมอ นั่นก็เพราะว่า มนุษย์นั้นไม่มีใครปลอดจากข้อบกพร่องในแง่ต่างๆ เช่นเดียวกับภริยาผู้ที่มีศรัทธาอ่อนไม่ไร้คุณลักษณะที่ดีไปเสียทุกคน (มุฮัมมัด อิมรอน, 2541 : 14.ศิระ นวนมี แปล) ซึ่งในเรื่องนี้อัลลฮฺทรงครุฑไว้ในเรื่องเราะฮฺ อันนิสาฮ์ อายะฮฺที่ 19 ว่า

⁷⁴ รายงานโดยมุสลิมหะดีษที่ 7396 และอัลดอลฮฺอิมรอนที่ 1162หะดีษสายเศาะฮีฮะฮฺ (al-Albani,2000:2:409)

⁷⁵ รายงานโดยอัลดอลฮฺอิมรอนที่ 3895 หะดีษสายเศาะฮีฮะฮฺ (al-Albani,1995:1:575)

⁷⁶ รายงานโดยมุสลิมหะดีษที่ 1469

فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَجَعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا

(سورة النساء / 19)

ความว่า “หากพวกเจ้าเกลียดพวกนางก็อาจจะเป็นไปได้การที่พวกเจ้าเกลียดสิ่งหนึ่งขณะเดียวกันอีกสิ่งก็ให้มีในสิ่งนั้นซึ่งความดีอันมากมาย”

ท่านรูดุลลอฮ์ (ค็อลลัลดอฮฺอะลียะฮฺวะฮฺลัลดัม) เป็นที่รู้จักว่าเป็นผู้นำประชาชาติที่แบกภาระหน้าที่มากมาย เพราะท่านเป็นศาสนาทูคของมวลมนุษยทั้งภายในขณะเดียวกันท่านไม่นิ่งนอนในการเอาใจใส่และปฏิบัติหน้าที่ที่ต่อบรรดาภริยาด้วยสิมาตลอคและมีความเมตตาปราณีต่อพวกนางดังที่ปรากฏในหะดีษหนึ่งเท่าจากอนิส บิน มาลิก (เราะฎิยัลลอฮุอันฮฺ) ท่านกล่าวว่า

” أتى النبي صلى الله عليه وسلم على بعض نسائه ومعهن أم سليم فقال : ويحك يا لئجه رويدك سوقا رفقا بالتولير ” (رواه البخاري)

ความว่า “ท่านนบี (ค็อลลัลดอฮฺอะลียะฮฺวะฮฺลัลดัม) ได้มาหาภริยาบางคนของท่านและพร้อมๆกับพวกเชอมีอุมมุสูลอิม ดังนั้นท่านได้กล่าวว่า โอ้อันจะชะฮฺ จงปฏิบัติอย่างสุภาพ (ที่เหมาะสม) กับบรรดาผู้ที่มีคุณลักษณะอ่อนโยน”⁷⁷

ท่านรูดุลลอฮ์ (ค็อลลัลดอฮฺอะลียะฮฺวะฮฺลัลดัม) ได้พูดคุยกับบรรดาภริยาของท่านในสิ่งที่พวกนางชอบและเมื่อท่านเรียกชื่อพวกนางท่านจะเรียกด้วยชื่อที่พวกนางชอบฟังโดยเฉพาะ ท่านหญิงอุอัยชะฮฺ (เราะฎิยัลลอฮุอันฮา) ซึ่งเป็นภริยาที่มีอายุน้อยที่สุด ดังนั้นท่านได้ปฏิบัติต่อนางด้วยความอ่อนโยนมากที่สุด บางครั้งเมื่อท่านพูดคุยกับนางท่านเรียกนางด้วยนาม ที่ให้ความหมายแสดงความเป็นใหญ่ว่า يا عائش โดยท่านหญิงอุอัยชะฮฺ กล่าวว่า วันหนึ่งท่านรูดุลลอฮ์ (ค็อลลัลดอฮฺ อะลียะฮฺวะฮฺลัลดัม) กล่าวแก่ฉันว่าโอ้อาอิษนี่คือญิบรีล⁷⁸ กล่าวฝากสถามมายังเธอ⁷⁹

⁷⁷ รายงานโดยบุคอรีหะดีษที่ 6149

⁷⁸ คือ มลาอิกะฮฺ หรือ บางคนเรียกว่า เทวดา มลาอิกะฮฺญิบรีลมีหน้าที่นำวะฮฺยฺ หรือ เป็นสื่อกลางระหว่างอัลลอฮฺกับศาสนาทูคที่หมายของพระองค์ (มานี ชู 1992, 2544 : 159)

⁷⁹ รายงานโดยบุคอรีหะดีษที่ 734

ที่ท่านรุดุลลอฮฺ (ค็อลลัตลลอฮฺอะลัยฮิอะสลัม) กล่าวอย่างนั้น เนื่องจากท่านรู้ว่า เป็นคำกล่าวที่สร้างสรรค์และสร้างความสุขให้ภริยา และท่านไม่เพียงเป็นสามีที่ปฏิบัติดีต่อบรรดาภริยาของท่านด้วยคำพูดอย่างเดียว แต่ด้วยการกระทำด้วย เช่น

1. ช่วยงานครอบครัวภายในบ้าน

ท่าน รุดุลลอฮฺ (ค็อลลัตลลอฮฺอะลัยฮิอะสลัม) ได้ช่วยเหลือครอบครัวในบ้านของท่าน ดังที่ปรากฏในหะดีษหนึ่งรายงานจากอับดุลฮะดีษ บิน ฮาซิม (เราะฎีอิลลอฮฺอันฮ์) ว่า

” سألت عائشة رضي الله عنها : ما كان النبي صلى الله عليه وسلم يصنع في البيت؟ قالت : كان يكون في مهنة أهله فإذا سمع الأذان خرج ” (رواه البخاري)

ความว่า “ฉันได้ถามท่านหญิงอาอิชะฮฺ (เราะฎีอิลลอฮฺอันฮา) ว่า ท่านนบี (ค็อลลัตลลอฮฺอะลัยฮิอะสลัม) เคยทำอะไรบ้างในบ้านของท่าน? อาอิชะฮฺตอบว่า ท่านได้ช่วยเหลืองานของครอบครัวของท่านแล้วเมื่อท่านได้ยินเสียงอะซาน⁸⁰ท่านก็ออกไปละหมาด”⁸¹

2. พบปะกับภริยาทุกคนและขอพรให้แก่พวกนาง

อนัส บิน มาลิก (เราะฎีอิลลอฮฺอันฮ์) รายงานว่า

” كان للنبي صلى الله عليه وسلم تسعة نساء فكان إذا أقسم بينهم لا ينتهي إلى المرأة الأولى إلا في تسعة، فكان يجتمعن كل ليلة في بيت التي يأتيها ”
(رواه مسلم)

ความว่า “ท่านนบี (ค็อลลัตลลอฮฺอะลัยฮิอะสลัม) มีภริยาเก้าคน เมื่อท่านแบ่งเวรระหว่างพวกนาง ท่านก็จะไม่ถึงคิวภริยาคนแรกจนกว่าจะครบเก้าคนก่อน ดังนั้นพวกนางได้รวมตัวกันทุกๆคืนในบ้านของภริยาที่ท่านอยู่”⁸²

3. พบภริยาเดินทาง

รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮฺ (เราะฎีอิลลอฮฺอันฮา) ว่า

⁸⁰ แปลกกว่าในเชิงวรรณคดี 65

⁸¹ รายงานโดย อับดุลฮะดีษ บิน ฮาซิมที่ : 5363

⁸² รายงานโดย มุสลิมหะดีษที่ 1462

" كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا أراد سفراً أفرغ بين أزواجه فليهن
 خرج سهمه خرج بها رسول الله صلى الله عليه وسلم " (رواه البخاري
 ومسلم)

ความว่า " เมื่อท่านรูดชุดอสุ (เสื้อถัดตอสุ ฤดูลัยฮิวะลัดลัม) จะออกเดินทาง ท่านได้จับ
 ฉลากระหว่างบรรดาภริยาของท่าน แล้วภริยาคนใดที่ฉลากของนางปรากฏออกมา ท่านจะพานาง
 เดินทางพร้อมกับท่าน"⁸³

2.2.2.2 การปฏิบัติดีจากภริยา

อัลลอฮฺทรงตรัสในซูเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ ฮายะฮฺที่ 228 ว่า

وَمَنْ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْنَ بِالْعُرُوفِ (سورة البقرة/228)

ความว่า "และพวกนางนั้นจะได้รับเช่นเดียวกับสิ่งที่เป็นหน้าที่ของพวกนางจะต้องปฏิบัติ
 โดยชอบธรรม"

คือด้วยการปฏิบัติที่ชอบธรรมโดยกฎหมายอิสลาม และประเพณีที่นิยมปฏิบัติในสังคม
 (al-Zamakhshari, 1995:1:272)

นักวิชาการกฎหมายอิสลามบางคน กล่าวว่า ภริยาจำเป็นต้องปฏิบัติดีต่อสามี เช่น ยับยั้ง
 สิ่งที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนและให้โทษแก่สามี (al-Shirāzi, 1995:15:577)

ซิดาน (Zidān, 1993 :17:276) สรุปว่า การปฏิบัติดีของภริยาต่อสามี คือการปฏิบัติตามที่
 กฎหมายอิสลามได้กำหนดไว้เช่นการปรนนิบัติสามี การประจำอยู่ในบ้าน การยับยั้งสิ่งต่างๆที่ก่อ
 ความเดือดร้อนแก่สามี ทั้งที่เป็นสาเหตุจากการกระทำและคำพูด พร้อมกับปฏิบัติในสิ่งที่ทำให้
 เกิดความสุข ความพึงพอใจด้วยคำพูด การกระทำและความประพฤติที่อยู่ในกรอบของ
 กฎหมายอิสลามและจารีตประเพณีที่ดีงาม

⁸³ รายงานโดยอัลบุคอรียะฮฺที่ 5211 และมุฮอิมมะดิมที่ 2245

2.2.3 สิทธิในการเกี่ยวข้องกับญาติของกันและกัน

สิทธิดังกล่าวในภาษาอาหรับเรียกว่า "المصاهرة" (อัลมุศอฮะเราะฮฺ) หมายถึงการเกี่ยวข้องกับญาติของกันและกันเนื่องจากความสัมพันธ์ทางการสมรสระหว่างชายกับหญิง ซึ่งมีผลทางกฎหมายอิสลามในเรื่องต้องห้ามสมรสดังต่อไปนี้

สตรีต้องห้ามสมรสกับชาย คือ

1. มารดาของภริยา และมารดาของมารดาภริยาหรือที่เรียกว่าแม่ยาย และแม่ของแม่ยาย และผู้สืบสายโลหิตโดยตรงสูงขึ้นไปของภริยา

สำหรับแม่เขยนั้นเป็นบุคคลที่กฎหมายอิสลามห้ามสมรสกับสามีของลูกด้วยบัญญัติอัลกุรอาน โดยตรงตามคำครีษของอัลลอฮฺในซูเราะฮฺอันนิส้าฮฺ อายะฮฺที่ 23 ว่า

وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِيْنَ أَلْفَيْتُمْ (سورة النساء/23)

ความว่า "และบรรดามารดาภริยาของพวกเจ้า (ก็เป็นบุคคลที่ต้องห้ามสมรสกับสามีของลูก)")

ส่วนมารดาของมารดาภริยาทั้งที่เป็นผู้สืบทางพ่อหรือผู้สืบทางแม่ (ย่า หรือ ยาย ของภริยา) และที่อยู่ในระดับสูงขึ้นไปก็เป็นบุคคลที่กฎหมายอิสลามห้ามสมรสกับสามีของลูกด้วยมติเอกฉันท์ของบรรดาปราชญ์ หรือ อาจจะกล่าวได้ว่าด้วยบัญญัติของอัลกุรอานก็ได้โดยเข้าใจในความหมายของคำครีษของอัลลอฮฺว่า { ... وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ } หมายถึง มารดาของภริยา และมารดาของมารดาภริยาขึ้นไปด้วย (al-Sharbihi, 1958 : 3 : 177)

อัสซาฟีอี (al-Shāfi'i, 1983 : 5 : 160) กล่าวว่า ในกรณีชายได้สมรสกับสตรี แล้วนางถึงแก่กรรม หรือ เขาหย่านางโดยยังไม่ได้ร่วมประเวณีมาก่อน ฉันเห็นว่า เขาไม่ควรสมรสกับมารดาของนาง เพราะอัลลอฮฺทรงครีษว่า { .. وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ } ความว่า บรรดามารดาของภริยาของพวกเจ้า ถึงแม้ว่าไม่เป็นเงื่อนไขในการห้ามสมรสกับพวกนางเหมือนกับลูกสาวของภริยาก็ตาม

2. ภริยาของพ่อ ภริยาของปู่ (พ่อของพ่อ) ภริยาของตา (พ่อของแม่) บุคคลเหล่านี้ กฎหมายอิสลาม ไม่อนุญาตให้ผู้ชายสมรสกับพวกนางเพราะมีความเกี่ยวข้องกันเนื่องด้วยการสมรสและนักวิชาการอิสลามมีมติเห็นพ้องกันในบทบัญญัตินี้

อัลลอฮฺทรงคริสต์ห้ามในอัลกุรอานในซูเราะฮฺอันนิสาฮ์ อายะฮฺที่ 22 ว่า

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ
كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا (سورة النساء / 22)

ความว่า “และพวกเจ้าจงอย่าสมรสกับบรรดาสตรีที่บิดาของพวกเจ้าได้สมรสมาแล้วนอก จากที่ผ่านมาแล้วในยุคก่อน เพราะมันเป็นสิ่งที่น่าบัดสี และน่าเกลียดยิ่ง และเป็นหนทางที่ชั่ว”

ในอายะฮฺนี้มีคำว่า **النِّسَاءِ** (อัลนิสาฮ์) หมายถึงพ่อ ความจริงคำนี้จะใช้กับปู่ และกับตา ก็ได้ เพราะมีการใช้คำนี้กับปู่ด้วย ดังที่อัลลอฮฺทรงเรียก อิบรอฮีมว่า (**مَلَأَ لَيْكُمُ الْبِرَّ**) ความว่า ศาสนาของพ่อพวกเจ้าอิบรอฮีม ทั้งๆอิบรอฮีมเป็นปู่หลายระดับแล้ว

การที่กฎหมายอิสลามห้ามถูกสมรสกับภริยาของพ่อ ถึงแม้ว่าพ่อได้หย่าแล้วก็ตาม เนื่องจากภริยาของพ่อเหมือนแม่ของลูก ถ้าถูกสมรสกับแม่ก็เป็นการกระทำที่ไร้สาระและเป็นสิ่งเลวทรามยิ่งเพราะฉะนั้นการสมรสนี้เรียกว่า **นิกาหุลมักด์** (**نِكَاحُ الْمَقْتَدِ**) คือการสมรสที่น่าเกลียด ความต่ำประกาศของอัลลอฮฺในอัลกุรอานในซูเราะฮฺอันนิสาฮ์ อายะฮฺ 22 ว่า

إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا (سورة النساء / 22)

ความว่า “แม้จริงมันเป็นสิ่งที่น่าบัดสีและน่าเกลียดยิ่งและเป็นหนทางที่ชั่ว”

3. ลูกสะใภ้ (ภริยาของบุตร) หลานสะใภ้ (ภริยาของหลานชายที่เกิดจากบุตรชายหรือบุตรสาว) และภริยาของหลานๆ

ซึ่งมีหลักฐานจากอัลกุรอานบัญญัติไว้ในซูเราะฮฺอันนิสาฮ์ อายะฮฺที่ 23 ว่า

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ
 وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأَخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمْ أَلْتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ
 مِنْ أَرْضَعَةٍ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَزَوَّجْتِكُم أَلْتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ
 نِسَائِكُمْ أَلْتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
 وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ (سورة النساء/ 23)

ความว่า -ที่ถูกห้ามแก่พวกเขานั้นคือ มารดาของพวกเจ้า และลูกหญิงของพวกเจ้า พี่น้องหญิงของพวกเจ้า พี่น้องหญิงแห่งบิดาของพวกเจ้า พี่น้องหญิงแห่งมารดาของพวกเจ้า บุตรหญิงของพี่ หรือ น้องชายของพวกเจ้า บุตรหญิงของพี่ หรือ น้องหญิงของพวกเจ้า และมารดาของพวกเจ้าที่ให้อุ้มแก่พวกเจ้าและพี่น้องหญิงของพวกเจ้าเนื่องจากการดื่มนม และมารดาภริยาของพวกเจ้าและลูกเลี้ยงของพวกเจ้าที่อยู่ในตักของพวกเจ้าจากภริยาของพวกเจ้าที่พวกเจ้าได้ผสมสุกัมนาง แต่ถ้าพวกเจ้าไม่ได้ผสมสุกัมนางแล้ว ก็ไม่มีบาปใดๆแก่พวกเจ้าและภริยาของบุตรพวกเจ้าที่มาจากเชื้อสายของพวกเจ้า (คือ ภริยาของบุตรพวกเจ้าเอง) -

ส่วนภริยาของลูกบุญธรรม กฎหมายอิสลามไม่ได้ห้ามสมรสกันเพราะไม่เข้าชายอยู่ในคำตรัสของอัลลอฮ์ที่ว่า (من لصلابكم) หมายความว่า ที่มาจากเชื้อสายของพวกเจ้าเอง แต่สำหรับภริยาของลูกที่เกิดจากการดื่มนมจากแม่นมคนเดียวกัน (คือ ภริยาของคนที่คุณดื่มนมจากภริยาของท่าน) กฎหมายอิสลามห้ามสมรสกันด้วยบัญญัติจากอัลฮุซนนะฮฺ โดยท่านรศูดลลอฮ์ (คือลัทธิลลลอฮ์อะลียะฮ์วะฮ์ฮ์) กล่าวจากรายงานของอิบนุอับบาส (เราะฎีฮัลลอฮ์อันฮ์) ว่า

" يحرم من الرضاع ما يحرم من النسب " (رواه البخاري ومسلم)

ความว่า "การห้ามสมรสอันเนื่องมาจากการร่วมดื่มนมจากแม่นมเดียวกันเหมือนกับ การห้ามอันเนื่องมาจากมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต"⁴⁴ (คือมาจากพ่อแม่เดียวกัน) (Zidān, 1993 : 6:218 และ อรุณ บุญชม, ม.ป.ป. : 4 : 19)

⁴⁴ รายงานโดยอิบนุอับบาสที่ 2502 และบุคอรียะฮ์ที่ 1444

4. บุตรสาวของภริยา

คือบุตรสาวของภริยาจากสามีอื่น ในภาษาอาหรับเรียกว่า (ربيبة) (ระบิบะฮฺ) หมายถึง ลูกเลี้ยง การที่เรียกว่า (ربيبة) เนื่องจากปกติสามีรับอุปการะเลี้ยงดูเธอหลังจากแม่ของเธอเป็นภริยาของเธอ อัลลอฮฺทรงครุติในอัลกุรอานในซูเราะฮฺอันนิสาฮ์ อายะฮฺที่ 23 ว่า

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ ... إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى : وَرَبِّبُكُمْ أَلَّتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمْ أَلَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ فَلَا بَيِّنٌ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ.. (سورة النساء/23)

ความว่า “ที่ถูกลำห้ามแก่พวกเจ้านั้นคือ มารดาของพวกเจ้า และลูกหญิงของพวกเจ้า... ถึงคำตรัสของอัลลอฮฺซึ่งมีความว่า .. และลูกเลี้ยงของพวกเจ้าที่อยู่ในตักของพวกเจ้าจากภริยาของพวกเจ้าที่พวกเจ้าเคยร่วมประเวณีกับพวกนาง แต่ถ้าพวกเจ้ามิได้ร่วมประเวณีกับพวกนาง จะไม่มีบาปใดๆแก่พวกเจ้า”

จากอายะฮฺนี้แสดงว่ากฎหมายอิสลามได้บัญญัติห้ามแต่งงานกับบุตรสาวของภริยา ไม่ว่า จะอยู่ใต้อุปการะของผู้เป็นพ่อเลี้ยงหรือไม่ก็ตาม เพราะในประเด็นนี้ไม่มีเงื่อนไขแต่ประการใด (อรุณ บุญชม, ม.ป.ป.: 4: 20) นอกจากบรรดานักกฎหมายของมัซฮับฮันซาลิฮียะฮ์เท่านั้นที่ตั้งเงื่อนไขว่าต้องอยู่ในอุปการะของพ่อเลี้ยงถึงแม้ว่าได้ร่วมประเวณีกับผู้เป็นแม่แล้วก็ตามโดยยึดคำว่า *في حجوركم* หมายถึง ที่อยู่ในอุปการะของพ่อเลี้ยง (al-Zāhiri, n.d.9:140) ส่วนบรรดานักกฎหมายส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การห้ามแต่งงานกับพ่อเลี้ยงคือเมื่อพ่อเลี้ยงได้ร่วมประเวณีกับผู้เป็นแม่แล้วอย่างเดียวตามบัญญัติของอัลกุรอาน ในซูเราะฮฺอันนิสาฮ์ อายะฮฺที่ 23

وَرَبِّبُكُمْ أَلَّتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمْ أَلَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ.. (سورة النساء/23)

ความว่า “ ..และลูกเลี้ยงของพวกเจ้าที่อยู่ในตักของพวกเจ้าจากภริยาของพวกเจ้าที่พวกเจ้าเคยร่วมประเวณีกับพวกนาง แต่ถ้าพวกเจ้ามิได้ร่วมประเวณีกับพวกนาง จะไม่มีบาปใดๆแก่พวกเจ้า”

ส่วนการกำหนดเงื่อนไขด้วยคำว่า *في حورك* ความว่า ที่อยู่ในตักของพวกเขา ก็เป็น
 ตำบลนอกเล่าตามสภาพปกติของบุตรสาวของภริยาที่เกิดจากสามีอื่น กล่าวคือ พวกเขาจะมีกจะตามมา
 อยู่กับแม่ (al-Zuhaili, 1987: 7:133)

2.1.4 สิทธิในการได้รับมรดกของกันและกัน

กฎหมายอิสลามได้ให้สิทธิในการรับมรดกแก่ภริยาโดยกำหนดให้เป็นสิทธิร่วมอย่างหนึ่ง
 ระหว่างสามีและภริยา กล่าวคือ สามีและภริยามีสิทธิที่จะได้รับมรดกจากอีกฝ่ายหนึ่งโดยชอบ
 ชรรณด้วยการสมรสที่ถูกต้องเมื่ออีกฝ่ายตายก่อน ถึงแม้ว่ายังไม่มีการร่วมประเวณีก็ตาม

กฎหมายอิสลามไม่จำเพาะจะให้สิทธิภริยาในการรับมรดกเท่านั้น ขณะเดียวกันได้ยกเลิก
 ขนบธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติในยุคญาฮิลียะฮ์ คือการนับภริยาของสามีที่ตายเป็นทรัพย์สินมรดกด้วย
 และการกำหนดให้มรดกเป็นสิทธิของผู้ชายอย่างเดียว ครั้นเมื่ออิสลามเข้ามาจึงได้ประกาศ
 ยกเลิกการกระทำไม่เป็นธรรมต่อสตรีดังที่อัลลอฮฺทรงตรัสในซูเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ที่ 19 ว่า

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرِثُوْا اَلنِّسَاءَ كَرِهًا (سورة النساء/ 19)

ความว่า "ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ไม่อนุมัติแก่พวกเจ้าการที่พวกเจ้าจะเอาบรรดาสตรีเป็น
 มรดกด้วยการบังคับ"

มีบันทึกในรายงานของอิบนุอับบาส (เราะฎีอัลลอฮ์อันฮ์) ว่า

" كان المال للولد وكانت الوصية للوالدين، فنسخ الله من ذلك ما أحب، فجعل للذكر
 مثل حظ الأنثيين وجعل للوالدين لكل واحد منهما السدس وجعل للمرأة الثمن والربع
 وللزوج الشطر والربع " (رواه البخاري)

ความว่า "สมัยก่อนทรัพย์สินมรดกตกเป็นของลูกผู้ชาย และพินัยกรรมเฉพาะพ่อแม่
 เท่านั้น ดังนั้นอัลลอฮฺทรงเปลี่ยนจากนั้นตามความชอบของพระองค์ โดยให้แก่ผู้ชายคนหนึ่ง
 เท่ากับสัดส่วนของผู้หญิงสองคน ให้แก่บิดามารดาคนละหนึ่งในหก ให้แก่ภริยาหนึ่งในแปด และ
 หนึ่งในสี่ และสำหรับสามีจะได้ครึ่งหนึ่ง และหนึ่งในแปด"⁶⁵

⁶⁵ รายงานโดยอิบนุอับบาสที่ 6739

จากรายงานอินนูฮ์บาส (เวาะฎีฮ์กอลอสุฮันฮ์) ฟังกล่าวสทรีในฐานะภริยาจะได้มรดก
 อย่างชอบธรรมตามบทบัญญัติกฎหมายอิสลามเช่นเดียวกับบุรุษในฐานะสามีโดยถือว่าเป็นสิทธิ
 ร่วมระหว่างทั้งสองซึ่งอัลลอฮ์ทรงครีตไว้ในอัลกุรอานในซูเราะฮ์สูฮันนิสาฮ์ ายะฮ์สูที่ 7 ว่า

لِلرِّجَالِ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ
 وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا (سورة النساء/7)

ความว่า "สำหรับบรรดาเขานั้น มีส่วนได้รับจาก (มรดก) สิ่งที่อยู่บังเกิดเกล้าทั้งสอง
 และบรรดาญาติที่ใกล้ชิดได้ทั้งไว้ และสำหรับบรรดาสตรีนั้น ก็มีส่วนได้รับจาก (มรดก) สิ่งที่อยู่
 บังเกิดเกล้าทั้งสองและบรรดาญาติที่ใกล้ชิดได้ทั้งไว้ สิ่งนั้นจะน้อยหรือมากก็ตามเป็นส่วนได้รับ
 ที่ถูกกำหนดอัตราส่วนไว้"

อัลลอฮ์ทรงครีตไว้ในซูเราะฮ์สูฮันนิสาฮ์ ายะฮ์สูที่ 12 ว่า

وَلَكُمْ يَصِفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وُلْدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ
 وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوَصِّينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبْعُ
 مِمَّا تَرَكَنَّ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وُلْدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وُلْدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكَنَّ
 مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ (سورة النساء/12)

ความว่า "และสำหรับพวกเจ้านั้นจะได้รับครึ่งหนึ่งของสิ่งที่ยังบรรดาภริยาของพวกเจ้าได้
 ทั้งไว้หากพวกนางไม่มีบุตร แต่ถ้าพวกนางมีบุตรพวกเจ้าจะได้รับหนึ่งในสี่จากสิ่งที่ยังพวกนางได้
 ทั้งไว้ ทั้งนี้หลังจากพิธีนิกกรรมที่พวกนางได้สั่งเสียมันไว้ หรือหลังจากหมั้นสิน และสำหรับพวก
 นางนั้นจะได้รับหนึ่งในสี่จากสิ่งที่ยังพวกเจ้าได้ทั้งไว้หากพวกเจ้าไม่มีบุตร แต่ถ้าพวกเจ้ามีบุตรพวก
 นางก็จะได้รับหนึ่งในแปดจากสิ่งที่ยังพวกเจ้าได้ทั้งไว้ ทั้งนี้หลังจากพิธีนิกกรรมที่พวกเจ้าได้สั่งเสีย
 มันไว้ หรือหลังจากหมั้นสิน"

2.3 หน้าทีของภริยา

2.3.1 การเชื่อฟังสามี

การเชื่อฟังสามีเป็นหน้าที่ของภริยาที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดให้ชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างสามีและภริยาเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ มั่นคง และมีความสุข ดังนั้นการเชื่อฟังสามีถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญของภริยาที่จะต้องปฏิบัติต่อสามีด้วยความรักและความเต็มใจ และการเชื่อฟังสามีต้องไม่เป็นในสิ่งต้องห้าม หรือขัดต่อบทบัญญัติอิสลาม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ที่มีนำไปสู่การฝ่าฝืนอัลลอฮ์

หลักฐานที่แสดงว่าภริยาต้องเชื่อฟังสามีที่ปรากฏในอัลกุรอานและฮัซฎุนนะฮุมี้ดังนี้

ก. หลักฐานจากอัลกุรอาน

1. คำคร่ำครวญของอัลลอฮ์ในซูเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ที่ 34 ว่า

فَإِنْ أَطَعْتَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِمْ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا
(سورة النساء/34)

ความว่า "ถ้าหากภรรยาเชื่อฟังสามีตามพวกเจ้า พวกเจ้าไม่ต้องแสวงหาหนทางใดที่จะลงโทษพวกนางอีก แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงสูงส่ง ผู้ทรงเกรียงไกร"

อิบนุกะษีร (Ibn Kathīr, 1992:1:538) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับอายะฮ์นี้ว่า เมื่อภริยาเชื่อฟังสามีของนางในทุกสิ่งทุกอย่างที่สามีต้องการจากนางในสิ่งที่อัลลอฮ์อนุญาต ทางสามีไม่มีอำนาจใดๆทั้งสิ้นที่จะเอาโทษภริยา กล่าวคือสามีไม่มีสิทธิที่จะเหมือนตีภริยา ไม่มีสิทธิทอดทิ้งนาง และคำคร่ำครวญของอัลลอฮ์ { إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا } ความว่า แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงสูงส่ง ผู้ทรงเกรียงไกร เสมือนอัลลอฮ์ทรงสั่งให้บรรดาสามีทั้งหลายจงระมัดระวังคนอย่าปฏิบัติต่อภริยาในลักษณะที่เกินขอบเขตโดยไม่มีเหตุสุด เพราะอัลลอฮ์ทรงเป็นผู้พิทักษ์ภริยา ทรงมีอำนาจจะลงโทษผู้ที่กดขี่และเอาไร้เขาเปรียบภริยา

2. การเชื่อฟังสามีเป็นหน้าที่ของภริยาเพราะสามีเป็นผู้ปกครองดูแล เป็นผู้คุ้มครอง ผู้จ่ายค่ามรดกและคำอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ภริยาตามที่อัลลอฮ์กำหนดไว้ในอัลกุรอาน ชูเราะฮ์อนนิสาฮ์ อายะฮ์ที่ 34 ว่า

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا
 أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ
 (سورة النساء / 34)

ความว่า "บรรดาผู้ชายนั้น คือ ผู้ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาสตรี เนื่องด้วยการที่อัลลอฮ์ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์ของพวกเขา บรรดาภริยาที่คือนั้นคือผู้จงรักภักดี ผู้รักษามานทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ตลับหลังสามีเนื่องด้วยสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงรักษาไว้"

อายะฮ์นี้เป็นกรบอกเล่ามีความหมายเรียงคำสั่งให้ภริยาเชื่อฟังสามี และปฏิบัติหน้าที่รักษาทรัพย์สินของสามี และรักษาศักดิ์ศรีของตัวเองในขณะที่สามีไม่อยู่

ส่วนคำว่า الرجال قوامون على النساء คือสามีนั้นถูกกำหนดให้เป็นผู้ดำเนินการของภริยา และตั้งต่อนาง และต้องให้นางอยู่ในบ้าน สามีมีสิทธิเหนือกว่าภริยาคือสิทธิเป็นผู้นำ เป็นหัวหน้า ซึ่งเป็นหน้าที่ของภริยาในฐานะเป็นผู้ตาม หรือเป็นผู้ที่อยู่ใต้การดูแลของสามีที่เขาต้องปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ภริยา ในทางตรงกันข้ามภริยาต้องเชื่อฟังสามี (al-Quṭubī,1988 :5 :111) ท่านอิบนุอับบาสทำให้ความหมายคำว่า قانت คือ บรรดาภริยาที่เชื่อฟังสามีของนาง (Ibn Kathīr,1992:1: 537) และภริยาจะไม่ถือว่าคอลลีหะฮ์นอกจากผู้ที่เชื่อฟังสามีเนื่องจากอัลลอฮ์ทรงตรัสว่า { فالصالحات قانتات } ความว่า บรรดาภริยาที่คือนั้นคือภริยาที่เชื่อฟังสามี (al-Rāzī,1990 :10 :72)

ข. หลักฐานจากอัลตุนนะฮ์

1. ท่านรตูลออลอ์ (ที่อัลลัดออลอ์ฮ์อัยฮะฮ์ฮัซซะฮ์) ซึ่งเป็นสามีที่เป็นแบบอย่างที่ดีเยี่ยม ได้ตั้ง และแนะนำบรรดาภริยาให้ปรนนิบัติสามี และเมื่อภริยาปรนนิบัติสามีแล้วนางจะได้รับผลบุญและจะได้เข้าสวรรค์ ในหะดีษบทหนึ่งรายงานจากอับดุลเราะฮ์มาน บิน อาฟั (เราะฎีฮ์อัลออลอ์ฮ์ฮ์) ท่านรตูลออลอ์ (ที่อัลลัดออลอ์ฮ์อัยฮะฮ์ฮัซซะฮ์) กล่าวว่า

" إذا صلت المرأة خمسها وصامت شهرها وحفظت فرجها وأطاعت زوجها، قيل لها: ادخلي الجنة من أي أبواب الجنة شئت " (رواه أحمد)

ความว่า "เมื่อสตรีได้ทำการละหมาดห้าเวลา (ค่ำวัน) ของนาง ถือศีลอกในเดือนเราะมะฎอนของนาง รักษาวัยะเทศของนาง (ด้วยการห่างไกลจากการผิดประเวณี) และเชื่อฟังสามีของนาง นางก็จะถูกกล่าวว่าเป็นผู้เข้าสวรรค์ทางประตูใดก็ได้ที่เธอต้องการ"⁸⁶

2. หะดีษรายงานจากอบูสุร็อยเราะฮฺ (เราะฎิยัลลอฮุอันฮฺ) จากท่านรซูลุลลอฮฺ (คือลัทธิลุลลอฮฺ อะลัยฮิวะสัลลิม) กล่าวว่า

" لو كنت أمرا أحدا أن يسجد لأحد لأمرت المرأة أن تسجد لزوجها " (رواه الترمذي والبيهقي وابن حبان)

ความว่า "ถ้าหากว่าฉันสามารถใช้ให้บุคคลหนึ่งกราบ (สูญุด) แก่บุคคลหนึ่งได้ แน่แน่นอนฉันจะใช้ให้ภริยากราบต่อสามีของนาง"⁸⁷

3. หะดีษรายงานจากอบูสุร็อยเราะฮฺ(เราะฎิยัลลอฮุอันฮฺ)ว่ามีผู้กล่าวถามท่านรซูลุลลอฮฺ (คือลัทธิลุลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลิม) ว่า

" أي النساء خير؟ قال: التي تسره إذا نظر، وتطيعه إذا أمر " (رواه النسائي)

ความว่า "สตรีประเภทใดดีที่สุด ท่านรซูลุลลอฮฺ (คือลัทธิลุลลอฮฺอะลัยฮิวะสัลลิม) กล่าวว่า สตรีเมื่อสามีมองนางแล้ว เกิดความประทับใจ และนางเชื่อฟังเมื่อสามีสั่ง"⁸⁸

4. การเชื่อฟังสามีของภริยาในกรอบที่กฎหมายอิสลามอนุมัติ บ่อมมีผลคืออย่างใหญ่หลวงต่อความสงบสุข และความมั่นคงในครอบครัว เพราะฉะนั้นอิสลามได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากถึงกับให้การตอบแทนที่ยิ่งใหญ่เหมือนกับผลบุญของผู้ที่ต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮฺซึ่งมีหะดีษบทหนึ่งได้กล่าวถึงเรื่องนี้มีความว่า

⁸⁶ รายงานโดยอบูอัยยูบะฮฺที่ 3661 หะดีษบทที่ 3 (al-Albani, 2000:2:412)

⁸⁷ รายงานโดยอัยยูบะฮฺที่ 159, อัซฮับที่ 7291 และอัยยูบะฮฺที่ 1291 หะดีษบทที่ 3 (al-Albani, 2000:2:416)

⁸⁸ รายงานโดยอัยยูบะฮฺที่ 3233 หะดีษบทที่ 3 (al-Albani, 1985:1:197)

“มีสตรีคนหนึ่งกล่าวแก่ท่านรศูดลลอฮ์ (ค็อดลัดลลอฮ์ อะลัยฮิ วะสัลลิม) ว่า โอ้อัยรูดลลอฮ์ ข้าพเจ้าคือ คัมภีร์ของบรรดาศาสนาทั้งหลายที่ขอเข้าพบท่าน หลังจากนั้นเธอได้กล่าวเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับผู้ชาย ซึ่งถูกกำหนดให้ปฏิบัติหน้าที่ทำสงครามกับศัตรู และพวกเขาจะได้รับผลบุญ ตอบแทนและจะ ได้รับทรัพย์สินที่ขโมยได้จากศัตรูแล้วเธอกล่าวอีกว่าแล้วพวกเราจะได้รับอะไรบ้าง ในการกระทำของพวกเขา ท่านรศูดลลอฮ์ (ค็อดลัดลลอฮ์ อะลัยฮิ วะสัลลิม) ได้กล่าวว่า เธอจง ประกาศเผยแพร่แก่บรรดาศาสนาทั้งหลายที่เธอพบเถิดว่า การเชื่อฟังสามีของภริยาและยอมรับใน สิทธิของสามีจะได้รับกุศลผลบุญดุจเดียวกับกุศลผลบุญจากการทำสงครามในหนทางของอัลลลอฮ์ ทว่าผู้ที่สามารถปฏิบัติได้จากพวกเขานั้นมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น” (Ibn Abdulbar, n.d.:4:233)

2.3.1.1 กฎเกณฑ์ของการเชื่อฟังสามี

การเชื่อฟังสามีมีกฎเกณฑ์สองประการ

1. ต้องไม่เป็นการฝ่าฝืนต่ออัลลลอฮ์

รายงานจากอุมฺ (เราะฎีอ์ลลอฮ์ อันฮ์) ว่าท่านนบี (ค็อดลัดลลอฮ์ อะลัยฮิ วะสัลลิม) กล่าวว่า

" لا طاعة في معصية، إنما الطاعة في المعروف " (رواه البخاري و مسلم)

ความว่า "ไม่มี การเชื่อฟังในสิ่งที่เป็น การฝ่าฝืน (อัลลลอฮ์) แต่การเชื่อฟังต้องเป็นในสิ่งที่ ชอบธรรมเท่านั้น"⁸⁹

อินนุอะฮ์ฎรฺกล่าวว่าภริยาต้องเชื่อฟังสามีในสิ่งที่ไม่เป็นการฝ่าฝืนต่ออัลลลอฮ์ด้วยสามีใช้ให้ ภริยาปฏิบัติในสิ่งที่ฝ่าฝืนต่ออัลลลอฮ์ ภริยาจำเป็นต้องปฏิเสธ (al-'Asqallāni, n.d.:9:304) ในกรณี ภริยาเชื่อฟังคำสั่งของสามีที่เป็น การฝ่าฝืนต่ออัลลลอฮ์ถือว่านางได้กระทำในสิ่งที่เป็นการ เช่นเดียวกับสามีต้องรับบาปเหมือนกันในฐานะเป็นผู้สั่ง ('Osmān, 1982. : 74)

มีอีกหะดีษหนึ่งโดยอับดุลกอรีบีได้ตั้งหัวข้อบทหะดีษนี้ว่า "ภริยาไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังสามี ของนางที่ใช้ให้ฝ่าฝืนอัลลลอฮ์" ซึ่งหะดีษนี้รายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ (เราะฎีอ์ลลอฮ์ อันฮา) ว่า

⁸⁹ รายงานโดยอับดุลกอรีบี หะดีษที่ 7257 และอุมฺกิตตะฮ์หะดีษที่ 1840

" أن امرأة من الأنصار زوجت ابنها فتمعت شعر رأسها فجاءت إلى النبي صلى الله عليه وسلم فنكرت ذلك له . فقالت : إن زوجها أمرني أن أصل في شعرها . فقال : لا ، إنه قد لعن الموصلات " (رواه البخاري)

ความว่า "มีผู้หญิงคนหนึ่งจากชาวอันศอรได้แต่งงานถูกสาวของนาง หลังจากนั้นผมของถูกสาวของนางร่วง ดังนั้นนางจึงมาหาท่านนบี (คืออดัลลอลสุละลัยฮะซัดลัม) และบอกให้ท่านทราบเรื่องดังกล่าวว่า แท้จริงสามีของถูกสาวของฉันใช้ให้ฉันค้อมผมของเธอ เลยท่านรุดถูกลอดกล่าวไว้ว่า ไม่ได้ เพราะวา (อดัลลอลสุ) ทรงสาปแช่งผู้หญิงที่ถูกค้อม"^{๖๐}

ในมุสนัดอะหมัด (Musnad Ahmad) จากรายงานของอิบนุมัสอูคว่า การค้อมผมเป็นสิ่งต้องห้าม (ในอิสลาม) ยกเว้นผมที่เป็นโรค (al-'Ainī, 1972:6:394)

2. ปฏิบัติหน้าที่ตามความสามารถ

รายงานจากอัลหุศัยน์ บิน มิหสัน (เราะฎียัลลอลฮูฮ์) ว่า

" إن عمة له أتت النبي صلى الله عليه وسلم في حاجة ففرغت من حاجتها . فقال لها النبي صلى الله عليه وسلم : أذات زوج أنت ؟ قالت : نعم . قال : كيف أنت له ؟ قالت : ما أوره إلا ما عجزت منه " (رواه ابن سعيد وأحمد)

ความว่า "ป้าของเขาได้มาพบท่านนบี (คืออดัลลอลสุละลัยฮะซัดลัม) เพราะมีธุระ หลังเสร็จธุระของนาง ท่านนบี (คืออดัลลอลสุละลัยฮะซัดลัม) ก็ถามนางว่า ท่านมีสามีหรือ ? นางกล่าวตอบว่า มี ท่านนบีถามอีกว่า ท่านปฏิบัติอย่างไรต่อสามี ? นางกล่าวตอบว่า ฉันไม่เคยบกพร่องต่อหน้าที่ของฉันเลยวันแต่สิ่งที่คุณไม่สามารถปฏิบัติได้"^{๖๑}

ถ้าหากข้อกำหนดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อฟังสามี (al-'Adāwī, 1999:2:177) มีดังนี้

1. วาดูใจเชื่อฟัง เช่น เมื่อสามีเรียกนางเพื่อจะร่วมเพศ ภริยาดูใจเชื่อฟังสามี เมื่อไม่มีอุปสรรคใดๆทางกฎหมายอิสลาม
2. ส่งเสริมให้เชื่อฟัง เช่น เมื่อสามีขอทรัพย์สินส่วนหนึ่งของภริยาในขณะที่สามีมีความต้องการ หรือ สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่สามีมีความต้องการความช่วยเหลือจากภริยา

^{๖๐} รายงานโดย อัลบุซฮัยษะฮิมที่ 5205

^{๖๑} หนังสือละกัร รายงานโดยอิบนุญะฮ์ษิมที่ 2/137 และอะฮฺมาดีละกัรที่ 19212 หนังสือเศาะฮีหฺ (al-Albani, 2000:2:412)

3.ห้ามเชื่อฟัง เช่น สามีเรียกภริยาเพื่อร่วมเพศในขณะที่นางมีรอบเดือน หากนางได้ปฏิบัติตามสามี ถือว่าภริยาปด้อย

2.3.2 การปรนนิบัติสามี

การปรนนิบัติสามี หมายถึง การดูแลเอาใจใส่ในด้านต่างๆ เพื่อความพอใจสามี เช่น

2.3.2.1 การบริการรับใช้สามี

การบริการงานในบ้านเป็นหน้าที่เฉพาะของสตรีในฐานะเป็นภริยา และเป็นส่วนหนึ่งของการปรนนิบัติของภริยาต่อสามี ถึงแม้กฎหมายอิสลามไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนให้ภริยาทำหน้าที่บริการสามีในบ้าน ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้สามีปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อภริยา เพราะผู้ชายบางคนอาจบังคับภริยาของเขาให้ทำงานหนัก (al-Jabāri,1983:102) ซึ่งนักกฎหมายอิสลามบางคนได้ให้คำตอบในเรื่องนี้ว่าเป็นประเพณีที่นิยมปฏิบัติกันตั้งแต่สมัยท่านนบีมุฮัมมัด (คือลัทธิของสุตตะอียะฮ์) โดยบรรดาภริยาของเศาะหาบะฮ์ได้ทำงานรับใช้สามีของพวกนาง เช่น ฮัสมาฮ์ บินด์ อาบี บักร์ได้รับใช้สามีของเฮอธษุบัยรฺ บิน อัลอาวาม เช่นเดียวกับฟาติมะฮ์ฮุซัยเราะฮ์ที่ทำงานรับใช้สามีของเธอคืออะลี (เราะฎิยัลลอฮุอันฮ์) จนถึงปัจจุบันบรรดามุสลิมเห็นว่าการบริการรับใช้ของภริยาเป็นงานปกติโดยไม่มีผู้ใดคัดค้าน เช่นการปรุงอาหาร การทำความสะอาดเสื้อผ้า อุทาสะ การกวาดบ้าน การซักผ้าแก่ตัวรวมถึง ริดม และอื่นๆตามประเพณีถือปฏิบัติกันและตามความสามารถของภริยาโดยไม่สมควรที่สามีจะใช้ภริยาของเขาให้รับงานหนักได้ (al-Musnid,1414H :111) ซึ่งถ้าภริยาปฏิบัติด้วยความพอใจก็เป็นที่อนุมัติด้วยดีเห็นพ้องต้องกันของมวลมุสลิมและเป็นการปฏิบัติของคนรุ่นสาดีฟ (Abū Jaib,1984 : 526)

ปราชญ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสามีไม่มีสิทธิบังคับภริยาให้รับใช้ในบ้านของเขา เนื่องจากนางอยู่ในฐานะภริยาไม่ใช่ในฐานะผู้รับใช้ ดังนั้น การรับใช้สามีของภริยาในการปรุงและจัดเตรียมอาหาร การนวดแป้ง การซักผ้า และการรับใช้อื่นๆ ไม่ใช่หน้าที่ของภริยา เพราะสิ่งที่ได้ทำนิตกรรมเสียจากฝ่ายภริยาคือการเสพสุขเท่านั้น (al-Shīrāzi,1995:15:581) ซึ่งตรงกับมัซฮับอะหมัด บิน หัมบัลที่มีความเห็นว่า ไม่เป็นข้อกำหนดใดๆสำหรับภริยาในการรับใช้บริการสามีของนางในเรื่องการนวดแป้ง การทำขนมปัง การปรุงอาหาร เป็นต้น (Ibn Qudāmah,1997:4:225)

ในกรณีภริยารับใช้สามีตามประเพณีที่ถือปฏิบัติกันด้วยความพอใจ แต่ไม่สามารถปฏิบัติ ได้อย่างต่อเนื่องตามปกติเนื่องจากเป็นอัมพาต และมีการเจ็บป่วย เป็นหน้าที่ของสามีจัดหาคนรับ ใช้ และสามีต้องจ่ายค่าอุปการะให้แก่ผู้ปฏิบัติรับใช้ภริยาคือว่า ถ้าภริยาเป็นผู้ที่รู้กันว่าไม่เป็น ผู้ บริกรรับใช้สามีด้วยตัวเองโดยมีเกณฑ์ว่าสามีต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ผู้รับใช้จำนวนคน เดียวเท่านั้นสำหรับภริยาซึ่งตามปกติไม่บริกรรับใช้สามีด้วยตัวเอง และสามีไม่จำเป็นต้องจ่าย มากกว่าคนเดียว ถ้าภริยาไม่มีผู้รับใช้ สามีต้องจัดผู้ทำหน้าที่ปรุงอาหารในกรณีภริยาไม่เคยปรุง อหารด้วยตัวเอง และต้องจัดหาสิ่งจำเป็นให้แก่ภริยาในกรณีภริยาไม่เคยออกจัดหาด้วยตัวเอง (al-Shālikī, 1983 : 5: 94)

ในขณะที่เดียวกันมีปราชญ์อีกกลุ่มหนึ่ง เช่น อิหม่ามมาลิก อิบนุคัมฮะลัดฮานีและ ปราชญ์อื่น ๆ มีความเห็นว่าภริยารับใช้สามีเป็นทาสโดยอ้างหลักฐานและเหตุผลดังนี้ว่า

1. การสมรส ไม่ใช่เป็นการผูกสัญญาในการเสกขจากภริยาค่าเดียวแต่เป็นสิทธิของนาง ด้วย
2. คำตรัสของอัลลอฮ์ในอัลกุรอาน ชูเราะฮ์อันนิสาฮ์ อายะฮ์ที่ 34 ว่า

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا
مِنْ أَمْوَالِهِمْ (سورة النساء / 34)

ความว่า “บรรดาผู้ชายนั้น คือ ผู้ทำหน้าที่ปกครองดูแลบรรดาสตรี เนื่องด้วยการที่อัลลอฮ์ ได้ทรงให้บางส่วนของพวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์สินของพวกเขา”

ในอายะฮ์นี้อัลลอฮ์ทรงกำหนดให้สามีเป็นผู้ปกครองดูแล คู่ครองภริยา ผู้จ่ายค่าสมรส และค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ภริยา ซึ่งหากภริยาไม่รับใช้สามีของนางโดยอ้างว่าไม่ใช่หน้าที่ของ นางและสามีต้องรับใช้ด้วยตนเองก็เท่ากับว่าการปกครองดูแลเป็นของภริยา

3. หะดีษรายงานจากอาบีสุร็อยเราะฮ์ (เราะฎีอิลลอฮ์อันนบีย์) จากท่านนบี (คืออัลลอฮ์ ด้วยอิมวะละลัม) กล่าวว่า

” لو كنت أمرا أحدا أن يسجد لأحد لأمرت المرأة أن تسجد لزوجها ”
(رواه الترمذي والبيهقي وابن حبان)

ความว่า “ถ้าหากว่าฉันสามารถใช้ให้บุคคลหนึ่งกับกราบ (ซูด) แก่บุคคลหนึ่งได้
แน่นอนฉันจะใช้ให้ภริยากับกราบต่อสามีของเธอ”⁹²

4. หะดีษรายงานโดยอะหมัดจากฎิกษุฮัลอะมะฟารีฮ์และหะดีษรายงานโดยมุสลิมจาก
ท่านหญิงอาอิชะฮ์ ซึ่งในหะดีษท่านรูดตอลฮ์ (ที่อดัลลอลฮ์ซุคัยฮ์วะฮ์ฮ์) ได้กล่าวเรียก
ภริยาของท่าน ท่านหญิงอาอิชะฮ์ (เราะฎีฮัลลอฮ์อันฮา) ให้บริการรับใช้ท่านว่า

“ يا عائشة أطعمينا .. يا عائشة اسقينا ... يا عائشة هلمي المدينة
واشحذينا بحجر ” (رواه أحمد ومسلم)

ความว่า โอ้อาอิชะฮ์สูงงเตรียมอาหารแก่เรา..... โอ้อาอิชะฮ์ จงให้น้ำดื่มแก่เรา.... โอ้อาอิชะฮ์สูงงเอามือและลับมันด้วยหิน (ให้แก่เราด้วย)”

5. การให้ภริยาทำหน้าที่รับใช้สามีเป็นความซุคัยรรม และความสมดุลในสิทธิและหน้าที่
ระหว่างทั้งสองฝ่าย มิฉะนั้นสามีต้องทำหน้าที่รับใช้ตัวเองซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับ
บทบัญญัติกฎหมายอิสลามและทำให้เขาต้องรับภาระและหน้าที่สองประการ คือ ปฏิบัติรับใช้
ตัวเองและครอบครัวในบ้านและออกไปปฏิบัติหน้าที่หาบิยังชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัวในขณะ
ภริยาอยู่ในบ้าน โดยบางทีอาจจะ ไม่มีงานที่ต้องปฏิบัติเลยก็ได้ (Ibn Ismā'īl, 1988 :2 :249)

ผู้วิจัยเห็นว่าการปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับภริยาที่ปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่ถือปฏิบัติกัน
เนื่องจากจารีตประเพณีที่ถือปฏิบัติกันในครอบครัวคือภริยาจะทำหน้าที่รับใช้บริการสามีของนาง
เช่นเดียวกันนางจะทำหน้าที่จัดการกิจการในบ้านเรือนตามความสามารถ ซึ่งบรรดาสามีภริยา
เข้าใจว่าเป็นงานปกติของผู้เป็นภริยา ดังที่มีรายงานจากอัลหุศัยน์ บิน มิสกัน (เราะฎีฮัลลอฮ์
อันฮ์) ว่า

“ ان عمه له أنت النبي صلى الله عليه وسلم في حاجة ففرغت من حاجتها . فقال
لها النبي صلى الله عليه وسلم : لذات زوج أنت ؟ قالت : نعم . قال : كيف أنت له
؟ قالت : ما ألوه إلا ما عجزت منه ” (رواه ابن سعد وأحمد)

⁹² รายงานโดยอัศดีรบีญีอะเศษที่ 159, อัศฮัษษีอะเศษที่ 7:291 และอิมามินบารักฮ์ที่ 1291 ทรัพย์สินเกียรติ (al-Abani, 2000:2:416)

⁹³ รายงานโดย อะหมัดหะดีษที่ 15623 และมุสลิมหะดีษที่ 5064

ความว่า "ป้าของเขาได้มาพบท่านนบี (คือลัตลอสฺ อุซัยฮะฮ์ลัดดีม) เพราะมีขุระ หลังเสร็จขุระของนาง ท่านนบี (คือลัตลอสฺ อุซัยฮะฮ์ลัดดีม) กล่าวถามนางว่า ท่านมีสามีหรือ ? นางกล่าวตอบว่า มี ท่านนบีถามอีกว่า ท่านปฏิบัติอย่างไรต่อสามี ? นางกล่าวตอบว่า ฉันไม่เคยพบพระองค์หน้าทีของฉันเลยวันแต่ตั้งที่ฉันไม่สามารถปฏิบัติได้"⁵⁴

ส่วนสามีควรมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือภริยาหากมีเวลา ด้วยการเอาแบบจากท่านรูดลอสฺ (คือลัตลอสฺ อุซัยฮะฮ์ลัดดีม) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงภริยาไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ ดังที่อิสมาอฺ ออสิมมีความเห็นว่า เรื่องนี้ต้องพิจารณาจากหลายๆด้านประกอบ เช่น ประเพณีที่ถือปฏิบัติกัน ความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสามีภริยา ฐานะของสามีและสภาพของภริยา (อิสมาอฺ ออสิ, 2540 : 73)

2.3.2.2 การสนองตอบทางเพศของสามี

การสนองตอบทางเพศของสามีเป็นหน้าที่สำคัญส่วนหนึ่งของภริยาและเป็นส่วนหนึ่งของการปรนนิบัติสามี ที่ภริยาต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเมื่อสามีต้องการ โดยไม่ขัดขืน นอกจากนี้ความจำเป็นทางศาสนา มิฉะนั้นภริยาจะได้รับโทษอย่างหนัก ซึ่งมิหลายหะดีษที่ ท่านรูดลอสฺ (คือลัตลอสฺ อุซัยฮะฮ์ลัดดีม) ได้กล่าวเตือนในเรื่องนี้ ส่วนหนึ่งของหะดีษ รายงานจากอบูสุร็อยเราะฮฺ (เราะฎีอ์ลอสฺ อัยนส์) ท่านรูดลอสฺ (คือลัตลอสฺ อุซัยฮะฮ์ลัดดีม) กล่าวไว้ว่า

"إذابت المرأة مهاجرة فرأى زوجها لعنتها الملائكة حتى تصبح"
(رواه البخاري ومسلم)

ความว่า "เมื่อภริยาหนีอนก้านกันโดยไม่ร่วมที่นอนกับสามีของตน บรรดาอะลาอิกะฮ์จะตำหนิจนถึงรุ่งเช้า"⁵⁵

มีอีกหะดีษหนึ่งรายงานจากอบูสุร็อยเราะฮฺ (เราะฎีอ์ลอสฺ อัยนส์) จากท่านรูดลอสฺ (คือลัตลอสฺ อุซัยฮะฮ์ลัดดีม) กล่าวไว้ว่า

⁵⁴ หะดีษหะกิมรายงาน โดยอบูบุคออัยบ์ที่ 7/137 (เลขอะฮาดิษที่ 19212 หะดีษอะลาอิกะฮ์) (al-Albani, 2000A:1:432)

⁵⁵ รายงาน โดย ฮิบบุคออัยบ์หะดีษที่ 4897 และบุศกิมหะดีษที่ 1436